S. 1, 2, 3.
Eingelangt am 30 OKT. 1912 4h 55 nm
mit Beilagen

Uredništvo in upravništvo:
Maribor, Koroške ulice 5.

„STRAŽA“
izhaja v pondeljek, sredo in petek popoldne.

Rokopisi se ne vračajo.

Z uredništvom se more govoriti vsak dan od 11.—12. ure dopold.

Telefon št. 113.

STRAŽA

Naročnina listu:

Celo leto	12 K
Pol leta	6 K
Četrt leta	3 K
Mesečno	1 K

Posamezne številke 10 v.

Zunaj Avstrije celo leto 17 K.

Inserati ali oznanila se računijo s 15 vin. od 6 redne petitvrste; pri večkratnih oznanilih velik popust.

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Št. 126 | Maribor, dne 30. oktobra 1912. | Letnik IV.

Osramočeni in osamljeni.

Avstrijska zunanja — notranja seveda ni nič boljša — politika je doživela popolen debacle. Avstrija stoji sedaj osramočena in osamljena pred celim svetom. Hotela je igrati vlogo mogočnega in samovoljnega protektorja nad balkanskimi državami, obnašala se je kakor moč, brez katere se ne sme zgoditi na Balkanu nič pomembnejšega, pozirala je rada v vlogi faktičnega balkanskega gospodarja, a sedaj???

Z nepričakovano hitrostjo in z občudovanja vredno smelostjo se rišejo na Balkanu s krvjo nove geografične meje, vsi principi, na katere se je ozirala avstrijska balkanska politika, so brez in proti naši volji vrženi med staro šaro in osramočena ter blamirana mora avstrijska oholost stati ob strani in pustiti dogodkom njihov tek. V svoji sramoti nima Avstrija nikogar, ki bi jo tolažil: popolnoma osamljena je. Berolin je hladen do skrajnosti, Petrograd tudi ne bo nikdar podpiral politike, ki bi bila naperjena proti balkanskim Slovanom, Rim se škodoželjno smeji: za njega se razvijajo razmere na Balkanu najugodnejše in on je tudi že pograbil maštno tripolitansko kost, v Parizu in Londonu pa tudi ne bo nihče ganil mezinca za Avstrijo.

Kot dobri državljani obžalujemo, da je naš zunanje-političen položaj tako obupen in žalosten, pa vendar moramo takoj pribiti, da je prišlo tako daleč, da smo zabredli v sedanje blato, po krivdi naše diplomacije. Kakor Jugoslovane v monarhiji, tako Jugoslovane zunaj monarhije je smatrala naša politika vedno za nekaj, kar naj redi in ustvarja udobnost Nemcem in Mažarom. Vodilni politiki so nas Jugoslovane vedno ošabno prezirali, pometali z nami, kakor s cunjami, pritrjevali, ko nas je nemška in mažarska oholost psovala in žalila, ter smatrali naše pokrajine samo za svobodno torišče in posestno stanje nemškega in mažarskega kapitala. Da se mora taka krivična politika maščevati, je umevno in maščuje se sedaj bridko, tako bridko, da moramo trpeti celo mi, ki smo vedno svarili monarhijo pred njeno nesrečno, pogubonosno politiko.

Ali ni izhoda iz sramotne osamelosti, v katero je zabredla naša država? Je in še celo lahek in ne nečasten. Brez ovinkov bodi pa povedano, da bi bilo povsem pogrešeno in skrajno nevarno, če bi si hotela država priboriti izhod z orožjem. Rožljanje z orožjem kar pustimo — grof Stürgkh je sicer včeraj v svojem govoru v državnem zboru nekoliko potegnil meč iz nožnice — in stopimo na bolj pohlevna pota. Ne trdimo, da bi ne imeli močne armade, ki bi si ji bilo treba bati od boja izmučenih balkanskih držav, zlasti če bi jo prevevala svetost navdušenja, ki ga izžareva velik, idealen cilj! Toda ali mislite, da so sebični trgovski in gospodarsko-izžemajčci interesi nekaternikov primeren ideal, ki naj vlije ognja in poguma v vrste v boj korakajočih? Ali menite, da bi bil zlasti za Slovane, katere tepete s Cuvaji in Heini, ta cilj zadosten, da bi šli z navdušenjem v boj proti rodnim bratom? Ali menite, da bi se ne uprla naša javnost, če bi videla, da se hoče radi kšefta maloštevilnih bogatašev pognati tisoče in tisoče mladih ljudi v smrt? Ali menite, da ne uvideva že vsak pameten, treznomisleč človek, da bi bila razun kšeftnih ozirov gonilna sila cele akcije mržnja do Jugoslovanov, katerih gotovi prenapetneži ne morejo zbrisati iz sveta? Ali menite, da bi se balkanske države, ki so po večstoletnih mukah dosegle nekaj, po čimur so hrepenele stoletja, ne borile z junaško, levjo, heroično nevstrašenostjo? In konečno, ali menite, da bi Evropa mirno gledala, če bi se skušalo dovesti zopet islam do zmage nad krščanstvom? Ali menite, da bi Rusija dopustila, da bi se zopet vsužnila komaj osvobojena balkanska slovanska raja? Ali se sploh morate izogniti zavesti, da bi vsako oboroženo posredovanje Avstrije ne razpihalo balkanskega požarja preko cele Evrope? Kratko: kdor hoče državi dobro, bo storil pač vse, da jo bo obvaroval usodnega igranja z orožjem.

Vsako prelivanje krvi, vsako nečloveško klanje, povzročeno po nas, bi bilo še toliko bolj obsodbe vredno in prokletstvo izzivajoče, ker imamo iz sedanje zagate primeroma lahek izhod. Bistvo naše bodoče taktike na Balkanu tvori vprašanje: z ali proti balkanski zvezi. Odgovor ne more biti drugi, kakor: z balkansko zvezo. Balkanska zveza, ojačena in izčiščena v ognju in krvi, predstavlja na Balkanu moč, proti kateri je vsako nastopanje nespametno in neplodno. Kdor hoče imeti na Balkanu v bodoče kakšno besedo, jo more imeti samo v sporazumu z balkansko zvezo. Sporazum z balkanskimi narodi, to je po dosedanjih dogodkih predpogoj za vsako trezno balkansko politiko. Ta predpogoj mora sprejeti tudi naša država. Opustiti mora svojo po mažarski in nemški ošabnosti narekovano politiko oholega gospodarja in diktatorja ter podati balkanskim državam roko v pošten sporazum. Z brezprimernim junaštvom, ki so je pokazali balkanski narodi v sedanjih bojih, so odstranili zadnje predsodke za vsakega, ki ni vsled megalomanije neozdravljiv in jih mora sedaj vsakdo smatrati za enakovredne v vrsti narodov. Naj Avstrija ravna z njimi v bodoče kot z enakovrednimi in enakopravnimi narodi, naj jih vpošteva, kakor zaslužijo, naj jim pusti, da si bodo svojo usodo sami določali, pa bo popravila blamažo, ki jo je doživela zdaj v zunanji politiki in bo inaugurirala politiko, ki ji zagotavlja vspešno in častno bodočnost. Seveda, principe enakopravnosti in enakovrednosti mora izvesti najprvo doma. To je centerum censeo, brez katerega ne bo izšla Avstrija nikdar iz blata in močvirja.

Vojska na Balkanu.

Bolgari zasedli Bunarhisar, Eski-Babo in Lüle-Burgas. Pred veliko bitko v Traciji. — Veles padel. — Stiplje padlo.

V zadnjih dneh ni na bojišču prišlo do nikakih odločilnih bojev. Vsa poročila, ki prihajajo zdaj iz Balkana, vedo poročati samo o stalnem prodiranju balkanskih držav v Turčijo in opisujejo razne boje, ki so se že vršili. Razen tega se časopisje sedaj obširno bavi [illegible] je nastal vsled sijajnih zmag balkanskih držav. Diplomacija, ki je doživela težak poraz že s svojim posredovanjem za ohranitev miru, beleži sedaj lahko drugi poraz svoje politike. PoincareJeva formula, ki je določila ohranitev statusa quo tudi v slučaju zmage balkanskih držav, je po dosedanjih presenetljivih dogodkih padla v vodo in vsi merodajni in resni politiki so dali status quo-paroli slovo.

Politika velesil napram Balkanu se mora popolnoma spremeniti in med posameznimi kabineti se z mrzlično nestrpnostjo išče novih potov, po katerih naj bi hodila odslej njih balkanska politika. Bojimo se samo, da bo diplomacija, ki je doživela že dve tako nesmrtni blamaži, imela tudi pri določenju novih smeri nesrečno roko. Zlasti avstro-ogrska diplomacija bo, če se ne bo ločila od po nemški in ma-

PODLISTEK.

Nova uredba za čuvanje umetniških spomenikov.

Od leta 1898 sem se je večkrat v našem parlamentu predložil osnutek postave glede čuvanja naših zgodovinskih in umetniških spomenikov. In vse, kar se dosihdob v tej panogi od državne oblasti potom centralne komisije stori, sloni le na ministrskih naredbah, deloma se opira tudi na nekatere sorodne postave, na primer stavbeni red, vobče pa nimajo ukrepi centralne komisije prave sankcije, ker ne stoji za njimi vsikdar paragraf. Njeni funkcijonarji morajo zato bolj delovati na to, da prizadete činitelje prepričajo o kulturnem pomenu posameznih odredb. Večinoma se tudi doseže vspeh. V nekaterih ozirih bi pa ne bilo škoda, če bi pametna postava določala spomeniško čuvanje. V sedanjih razmerah se zasebnikom ne more do živega. Če se kakemu baronu ali knezu ne zljubi prispevati k ohranjevanju kake zgodovinsko znamenite razvaline ali še obstoječe zanimive grajščine, pa odklanja celo državno subvencijo in pusti, da zob časa še nadalje razjeda in lušči okraske in zidove. Cerkvi bi nova postava ne mogla veliko škodovati, ker od strani cerkvene oblasti se tako večinoma vse stori, kar se od centralne komisije želi in se strinja z zahtevami službe božje. Le kontrola bi bila večja in marsikateri spomenik bi se še o pravem času rešil slabega prenovljenja. So na primer slikarji, ki hodijo po deželi okoli ter gospodom županom in celo cerkvenim ključarjem prigovarjajo, naj dajo to ali ono staro oljnato sliko preslikati, sebe pa hvalijo kot najboljše restavratorje. Človek s čudom posluša, kako učeno in strokovno govorijo, če pa pogleda njih delo, pa vidi, da je so vse pokvarili. Večje nadzorstvo torej, če bi ne bilo preveč birokratično, bi nikakor ne škodovalo. Pa avstrijski parlament ne dela in do take postave je še daleč. Zato je ministrstvo za uk in bogočastje začelo posamezne dele tega postavnega osnutka naredbenim potom uveljavljati. Letos se je že sešel na Dunaju državni spomeniški svet, sedaj so pa začeli tudi nastavljati deželne konservatorje. Navadno pride ta v vsako deželo dva. Eden je po svojih študijah umetniški historik, drugi inžener ali pa arhitekt. Njuna naloga je, da sestavita seznamek vseh umetniških spomenikov po deželi in uradno porabo, torej nekako spomeniško registraturo, brez ozira na publiciranje. Vrhu tega rešujeta vse akte, ki se tičejo čuvanja spomenikov in so se do sedaj stekali na Dunaju pri centralni komisiji. Radi decentralizacije se bodo odsihdob rešitve prej dočakale, pa tudi stvarno bodo bolj utemeljene. Deželni konservator kot strokovnjak bode lahko vsako važnejšo stvar pregledal in presodil na licu mesta in se bode lahko ustno pogodil s vsemi prizadetimi činitelji, centralna komisija pa je dosihdob sklepala v navadnih zadevah le na podlagi aktov in fotografij, ki so jih pošiljali ne vedno strokovno naobraženi konservatorji. Posebna naloga novih deželnih konservatorjev je, da redno nadzorujeta važnejše spomenike, da skrbita, da se sproti izvršujejo manjše poprave, da se tako zabranijo večje in dražje poškodbe. Za manjša nujna popravila lahko deželni konservator prispeva z gmotnimi doneski, večje subvencije pa predlaga državnemu spomeniškemu svetu na Dunaju, ravno tako je tudi v nekaterih drugih vprašanjih, na primer glede popolnega uničenja kakega spomenika (ako se na primer naj cerkev podere), ali popolnega spremenjenja, navezan, da predloži stvar centralni oblasti v razsodbo. Po našem mnenju bode inštitucija deželnih konservatorjev koristna in zaščito umetniške dedščine po naših predniemcih. Umevno je, da bode tudi v bodoče kakor dosihdob nastale tupatam težave, kako ohraniti spomeniku starinski značaj in obenem ga tudi v bodoče zagotoviti za praktično porabo, a ti spori se bodo dali mirnim potom poravnati. Dostikrat ima vsaka stranka deloma prav, vsaka mora nekaj popustiti, srednja pot se mora najti. Zato pa je mnogo zavisno od konciliantnih uradnikov, pa tudi od lastnikov in upraviteljev spomenikov. Nova štajerska deželna konservatorja sta dr. Pavel Hauser, zgodovinar umetnosti in bivši tajnik centralne komisije. On si je o priliki obnovljenja trpljenjskega pota v Šmarju pridobil simpatije vseh, ki so ga spoznali. Drugi pa je arhitekt A. J. Quiquerex, ki je dosihdob služboval med Hrvati v Dalmaciji. Dosedanji takozvani konservatorji ali umetniški čuvaji (Denkmalspfleger), kakor jih imenujejo nove naredbe, bodo odsihdob le po potrebi informatorji za deželna konservatorja in ne bodo imeli drugega pomena.

Za smeh.

Se lahko pomaga.

Berač: „Dajte mi par vinarjev.“

Gospod „Pa jih bodete dali za šnops.“

Berač: „Dajte mi krono, potem bom pa pil — vino.“

Učeno povedano.

Profesor kmetijstva: „To stoji, da kmetovalec brez živinske soli ne more živeti.“

Ni prav slišal.

Profesor učencu: „Povejte mi, kako se izračuni obsežek trivogelnika!“

Učenec (mrmraje): „Je profesor pravi osel, kako naj jaz to vem.“

Profesor: „No, povejte še enkrat, znabiti je bilo prav.“

žarski ošabnosti in sebičnosti diktirani politiki, zabredla tako daleč, da bo spravila v nevarnost svetovni mir in svoj obstanek.

Položaj na bojiščih, ki je za nas Jugoslovane radostnejši, kot položaj v okosteneli in konservativni svetovni in avstrijski politiki, je trenutno približno sledeči:

Po porazu turške armade pri Lozengradu — Kirkkilissi — se je prvotno zatrjevalo, da se poražena turška armada zbira pri Bunar Hizarju, da se tam postavi v bran Bolgarom. Toda glej! Bolgarske čete prodrejo pred Bunar Hizar, toda sovražnika ne najdejo. Turška armada se je umaknila proti jugu in se je utaborila ob železniški progi Carigrad—Odrin med Baba Eski in Lüle Burgas. Splošno se je pričakovalo, da pride tukaj do krvave bitke, toda tudi te dve turški postojanki ste padli v roke Bolgarom — brez vsakega odpora. To naglo umikanje turške armade postane še le umevno, če se pomisli, da je vzhodna bolgarska kolona prodrla že preko Vize do Saraja, je torej v treh dneh prekorakala čez 100 kilometrov daleč, kar daje bolgarski armadi najsijajnejše spričevalo. Sploh se kaže v prodiranju Bolgarov neka nadkrijujoča, dobro preračunjena strategija, katera Turke tako rekoč sili, da se morajo pokoriti poveljem Bolgarov. Napad Bolgarov iz Saraja sem bi bil prodrl celo turško fronto Eski-Baba—Lule Burgas in jo popolnoma odrezal od Carigrada. Turški armadi ni tedaj preostajalo nič drugega, kakor da se je koncentrirala še bolj nazaj.

Ker se nahaja sedaj glavno taborišče turške armade v Čorlu, se razteza turška fronta med Muradlijo in Sineklijo. Tukaj pride v bližnjih dneh do bitke, če se bo turški poveljnik Nazim paša sploh upal, svoje čete še enkrat postaviti v ogenj. Prvi poraz pri Lozengradu in večdnevno neprestano umikanje je na turško armado gotovo tako slabo vplivalo, da bi se prav nobeden poveljnik ne upal, postaviti se po robu s takimi četami zmagonosnemu nasprotniku, izvzemši, če bi bil dobil toliko ojačenj, da bi njegove čete bile po številu mnogo večje, kakor one nasprotnika. Iz poročil pa ni nikjer posneti, da bi bil dobil turški general sploh kaj ojačenj. Vse kako se pa nahaja turška armada sedaj v boljšem položaju, kakor bolgarska. Dobiva provijant in streljivo naravnost iz Carigrada, med tem, ko je zalaganje bolgarske armade z živili in municijo zelo otežkočeno, ker se nahaja Odrin še v turških rokah, vsled česar se ne morejo poslužiti železnice. Če pa tudi tokrat vojna sreča ne bo Turkom mila, se bodo umaknili v utrdbe pri Čadaldči. Čadaldče je vrsta fortov, ki so med Črnim in Marmara-morjem in zabranjujejo vhod proti Carigradu.

Bolgarijo čaka torej še velika in zelo težavna naloga, premagati vse te utrdbe.

srbske armade v dolini Vardar pred Skopljem. Neprestane vesti o umikanju turških čet, ki prepuste brez vsakega odpora zelo važne postojanke prodirajočemu sovražniku, povedo, da se je turška armada po bitki pri Kumanovi razpršila na vse strani. In kjer so pa dohitele te begunce srbske in bolgarske konjeniške čete, so se udali kar na milost in nemilost.

Ni tedaj izključeno, da združena srbska in bolgarska armada do Soluna sploh ne naleti na resnejši odpor, kajti če je še sploh kje kaj turških čet, se bodo izognile vsaki odprti bitki in bodo še le pred Solunom vnovič poskusile svojo srečo. Sicer pa preti Turkom tudi za hrbtom nova velika nevarnost, ker je grška armada že prodrla do Verije, odkoder je do Soluna samo še dva dni hoda. Če bi pa turška vojna mornarica še tudi tedaj ne zapustila Dardanel, ko so že združeni Srbi, Bolgari in Grki pred Solunom, bo grško vojno brodovje tudi od morja sem zdatno podpiralo združene armade.

Avstrija in Balkan.

Avstrijska politika napram balkanskim državam je potrebna temeljite revizije. Avstrija je doslej zavzemala stališče, ki je pač odgovarjalo interesom nemškega in mažarskega imperijalizma, ne pa pravim interesom monarhije. Pravi avstrijski interesi na Balkanu so zgolj trgovinskega značaja in ti interesi bi se dali lahko dobro varovati s pametno politiko. Avstrijska politika pa je doslej imela najmanj ozira na te trgovinske interese, nego je vedno le stremila za tem, da onemogoči vsak razvoj, vsako utrjenje in vsako razširjenje slovanskih držav na Balkanu. A Nemci in Mažari v Avstriji gore za to, da bi Avstrija anektirala kraljevino Srbijo, Staro Srbijo, Albanijo in Macedonijo do Soluna in vsa ta ozemlja podvrgla nemško-mažarskemu gospodarstvu in jih izročila nemško-mažarskemu eksploitiranju.

Ker sedaj niso razmere takemu projektu ugodne, se je avstrijska politika pod nemško-mažarskim vplivom postavila na stališče, da je treba ohraniti status quo. Zdaj je pa tudi balkansko orožje premagalo to stališče. Kajti če bi Avstrija pri tem stališču vztrajala in ga poskusila uveljaviti z vojno, bi izbruhnila evropska vojna.

Kaže se pa, da bo Avstrija likvidirala svojo dosedanjo politiko in bo končno krenila na drugo in boljšo pot. Saj je s svojo mislijo, da se mora ohraniti na Balkanu status quo, popolnoma osamljena. Celo turškofilski listi vseh barv: „Neue Freie Pr.“, „Pester Lloyd“ in „Zeit“ itd., priznavajo, da se status quo ne da ohraniti in tudi „Reichspost“ je že zapela temu načelu de profundis! Angleži in Francozi bi radi Turčiji pomagali, pa nimajo moči. Italija je balkanski zvezi iskreno naklonjena in nima nobenega vzroka, pomagati Avstriji, da jih oslabi. Nemčija, avstrijski zaveznik, se drži skrajno hladno; vse nemško časopisje zavzema odločno odklanjajoče stališče zoper vse načrte, ki se pripisujejo Avstriji, vrh tega je z Rusijo v izredno dobrih razmerah, ki jih noče žrtvovati. Kaj torej!

Vdarec za vdarcem.

Nad Turčijo se izpolnjuje svetopisemski stavek: Kdor hodi z mečem naokoli, bo z mečem končan. Turčija, stara militaristična država, ki zaupljuje svoj postanek orožju, ki ni bila po svoji vsebini nikoli nič drugega, kakor militaristična organizacija, organizacija zavojevalcev, osvojevalcev, se sedaj ruši pod zamahi mladih in malih balkanskih držav.

Bolgari so v dvadnevnem boju z naskokom zavzeli mogočno, z najmodernejšimi utrdbami in zavarovanji opremljeno trdnjavo, ki bi jo po mnenju vseh strokovnjakov izvežbana, sposobna, žilava in vztrajna posadka lahko branila mesece in mesece. Padec Kirkkilisse, predaja najkrepkejšega vzhodnega oporišča turške defenzive, je bil sam na sebi tako neverjeten in zagoneten, da je človek zastonj stikal po razlagi. In še se začudenje nad očitnim porazom v Kirkkilissi ni poleglo, ko prihajajo nova poročila o novih porazih.

Odrin, najmočnejša turška trdnjava, je kakor v stiskalnici med bolgarskimi četami — že so se približale trdnjavi na tri kilometre, osvojile si sprednje utrdbe, polastile so se utrjenega kolodvora, ki leži zunaj mesta. In v mestu samem se je vnel že ogenj na večih točkah, zažgan od bolgarskih bomb. Ali sledi Odrin Kirkkilissi?

In iz zapadnega bojišča prihaja vest, da prodira srbska vojska brez ovir ob Vardarju, da se je pri Kumanovem tepena turška armada Zekki paše izgubila in da so se Srbi brez zaprek polastili že Skoplja, glavnega mesta kosovskega vilajeta, največjega in najutrjenejšega mesta v centralni Macedoniji ter da zmagovito prodirajo dalje, osvajajoč si mesto za mestom.

Od juga napredujejo Grki, ki so se v zadnji turško-grški vojni tako klaverno obnesli in si osvajajo v Epiru pokrajino za pokrajino.

In iz skrajnega zapada poročajo, da pri Skadru Črnogorci vedno bolj napredujejo.

Kaj pomenja vse to? Ali so v teku ene generacije v resnici tako obledele stare osmanske vojaške čednosti? Ali so ponovne vojaške revolte razdejale disciplino, ali je notranja gniloba turške države segla tudi na njeno vojaško organizacijo?

To so vprašanja, ki jih zapostavljajo dogodki zadnjih dni in ki odgovore nanje bojne odločitve že

Vojno stanje.

Vojska na Balkanu je vojska presenečenj. V pričetku izbruha vojne se je splošno sodilo, da se bo vršil krvavi vojni ples v deželah združenih držav; sedaj je pa prišlo tako daleč, da nastane vprašanje, če je Turčija sploh še v stanu, da bi se zamogla še kje na kakšnem bojnem pozorišču resno postaviti v bran. Pri Lozengradu poražena in razpršena turška armada se je sicer zopet nekoliko zbrala pri Baba-Eski in Lule-Burgas, toda Bolgari so ji že trdo za petami. Ena bolgarska kolona se že nahaja pred Haffo, druga zopet na južni strani Lozengrada in Kavaklija, tretja v Bunar Hisar in četrta koraka preko Vize na Saraj, ogroža torej turško armado že v desni flanki in ji skuša odrezati umikanje proti Čadaltji. Če se Bolgarom posreči to obkoljenje, potem žuga že itak demoralizirani turški armadi nova bitka, v kateri je lahko popolnoma uničena.

Kako globoko so vkoreninjeni nedostatki že v turški armadi, kaže ukaz vojnega ministra, ki žuga nepokornim častnikom z občutnimi kazni.

Da turške armade ne preveva več ono navdušenje in bojno razpoloženje, kakor nekdaj, ko je bila še strah in trepet cele Evrope, se ni pokazalo že samo v Traciji, ampak tudi v Stari Srbiji in v Macedoniji. Samo ena bitka pri Kumanovi je popolnoma zadostovala, da je zgubil Zekki paša pamet, in brez odpora prepustil Srbom Skoplje, ki je vendar takorekoč srce Severne Macedonije. In že prihaja druga vest, da je Zekki paša zapustil tudi že drugo važno turško postojanko Veles (turški Köprülü) in se v neredu umaknil proti Tetevom, pustivši za seboj veliko množino municije in provijanta, baje tudi 18 havbic z municijo in dva poljska topova. Na vojnem pohodu med Kumanovem in Velesom je za vsem padlo Srbom v roke 98 turških topov.

Vprašanje je, ali je bila bitka pri Kumanovi v resnici tako krvava, da je bil padec Skoplja nevzdržljiv, ali pa so tudi že tu sočelovale in vplivale posledice tega prvega poraza tako uničujoče na turško armado, da se je odločil turški general prepustiti Srbom brez boja tako važno središče vseh železnic in cest Severne Macedonije, kot je Skoplje. Iz Skoplja gre ena železniška proga proti Mitrovici, druga glavna železniška proga pa veže mimo Skoplja Solun z Belgradom. Skoplje je tudi glavno mesto vilajeta Kosovo in je sedež valija in turškega armadnega zbora. Vse višine nad mestom so dobro utrjene.

Z zavzetjem Skoplja so dovršile združene bolgarske in srbske čete svoj najtežavnejši del operacijskega načrta. Dokler so morale korakati po ozkih prelazih in dolinicah, bi se jim bil lahko z vspehom v bran postavil Zekki paša, sedaj pa se odpira široka dolina ob reki Vardar, po kateri korakajo vse tri združene armade in sicer ona srbskega generala Jankoviča, ki je prodirala preko Prepoljaca, armada srbskega prestolonaslednika Aleksandra, ki je prišla od Vranje sem, in bolgarsko-srbska armada generala Stjepanoviča, ki je dospela od Custendila sem.

Turkom preti sedaj še nova nevarnost, da pridejo med dva ognja, ker od juga sem neprestano še prodira grška armada, ki je že zavzela močno utrdbo Košani. Zekki paša se bo moral podvizati, da pride poprej pred Solun, kakor Grki, ali se bo pa moral umakniti v smeri proti Bitolju, kjer tudi že zbira turški general Ali Rizza paša svoje čete proti prodirajočim.

Pisma iz bolgarskega glavnega stana.

Stara Zagora, dne 27. oktobra, ob 2. uri popoldne: Danes se preseli glavno bolgarsko taborišče z vojaškimi atašeji in s 85 vojnimi korespondenti iz Stare Zagore v Mustafo Pašo. Potrjuje se, da so Odrin popolnoma obkolile bolgarske čete. Odrinski kolodvor, oddaljen komaj tri kilometre od mesta, je že v oblasti Bolgarov. Mesto Odrin, čegar prebivalstvo je v pretežni večini mohamedanskega veroizpovedanja, obdajajo na okrog zelo rodovitna polja. V bližini mesta je veliko vasi, katerih prebivalci so bolgarske narodnosti. Mesto Odrin obdaja trojni pas fortov. Katoliško prebivalstvo je že zapustilo mesto. Odrin ima katoliško gimnazijo, katero vodijo resurekcijonisti, nunski samostan in zavod asumpcijonistov. Francoski poslanik je strogo naročil tamošnjemu valiju, da skrbi za varnost te misijonske postaje.

Stara Zagora, dne 27. oktobra, ob 4. uri popoldne: Neprestano prihajajo vlaki z vjetimi turškimi častniki in vojaki. Vjete turške častnike spravijo v Zofijo. Vjete turške krščanske vojake, katere so Turki prisilili, da so se morali vojskovati proti Bolgarom, prevažajo v železniških vozovih drugega razreda. Pometali so že proč turške vojaške čepice-fese in nosijo bolgarske čepice. Pozdravljajo bolgarsko armado kot svojo rešiteljico iz turškega jarma in ji prinašajo neprestano velike ovacije.

„Alah nas kaznuje!“ — „Grešili smo proti koranu!“

Iz glavnega stana druge bolgarske armade se „Reichspost“ poroča: Ko so po noči Bolgari napadli Lozengrad, je pričel divjati strašen vihar. Gromenje se je spojevalo z bučanjem topov. Vjeti Anatolci pripovedujejo, da je vihar ob tem nenavadnem času povzročil v njih vrstah strašen strah. Monamedanci so vihar smatrali za božjo kazen in neki hodža je zaklical: „Alah nas kaznuje!“ „Grešili smo proti koranu!“ Te besede so se kakor blisk raznesle med Turki in so njih vztrajnost zrušile.

Slovesen sprejem srbske armade v Skoplju.

Navdušeno in veselo so sprejeli Srbi in Bolgari srbsko armado, ko je primarširala v Skoplje. Zvonili so zvonovi. Duhovšina je sprejela srbskega prestolonaslednika s slovesno procesijo. V bolgarskih, srbskih in grških cerkvah se je zbralo krščansko ljudstvo, da se zahvali Gospodu, ki je je rešil turškega jarma. Turški del mesta je prazen in mrtev. Veliko turških rodbin je namreč iz mesta pobegnilo, tiste turške rodbine, ki so še v mestu ostale, so se skrile. Kristjani pripovedujejo, da je zadnje dni v mestu primanjkovalo živil. Stradali so zato osobito reveži. V turški armadi je vladala popolna anarhija. Vsjaki niso hoteli več častnikov ubogati. Ko so se Srbi v soboto proti opoldnevu Skoplju približali, so brez boja zasedli vse moderne utrdbe, katere so Turki zapustili.

Grške oblasti v zasedenih krajih.

Grki so na najvišje povelje v zasedenih pokrajinah uvedli grške civilne oblasti.

Egejski otoki so za neodvisnost.

Z Egejskih otokov je prispelo v Atene 300 prostovoljcev. Na Kerpu, Kalymny in drugih otokih so se vršili meetingi, pri katerih je prebivalstvo ogorčeno protestiralo, da bi Grška otoke zopet izročila Turčiji. Enoglasno so zahtevali avtonomijo.

Reservisti še prihajajo.

Novi York, dne 28. oktobra: Tekom minolega tedna je odšlo domov 11.000 Grkov in 400 Srbov.

Bolgarska civilna uprava v Turčiji.

Za župana Mustafa paše, ki se imenuje sedaj Ferdinandovo, je bil imenovan od bolgarske vlade profesor zofijske gimnazije Razbojšikov.

Turška grozodejstva.

Pot, po kateri so se umikale turške čete na Köprülü (Veles), je bila zaznamovana s turškimi grozodejstvi. Ko so dospele bolgarske čete v vas Furneno, so našle tamkaj 147 moških, ženskih in otroških trupel na najgrši način razmesarjenih. Kar pred očmi nekega starčeka so Turki ubili celo obitelj hiše, nato zvezali starčka, ga vrgli na truplo sina in ga ustrelili.

Bašibozuki so prisilili prebivalce nekega kraja, da so legli na tla, nakar so jih postrelili. Vse vasi v dolini Strume, po kateri so se umikali Turki, so ena sama podrtina, eno samo pogorišče in

med njimi oskrunjena trupla nesrečnih kristjanov. Vsaka ura prinaša vesti o novih v nebo vpijočih turških grozodejstvih.

Veselje v Belgradu in v Srbiji.

Belgrad, dne 28. oktobra: Vesti o zavzetju mesta Skoplja, te slavne prestolnice starih srbskih kraljev, so povzročile v Belgradu in po vsej Srbiji kolosalno veselje in navdušenje. Od vseh strani prihajajo poročila o slavnostih in službah božjih, ki se opravljajo v zahvalo za zmago srbskega orožja v Macedoniji. Zlasti velike slavnosti so se vršile sedaj v Vranji, v srbskem glavnem taborišču. Slavnosti je prisostvoval sam kralj Peter.

V Belgradu so listi priredili posebne izdaje o zavzetju Skoplja. Čim se je vest raznesla po mestu, je nastalo vsepovsod nepopisno navdušenje. Množica je stopila na ulico ter noseč narodne zastave, navdušeno prepevala slovanske narodne himne. Manifestanti so priredili navdušene ovacije pred kraljevskim dvorom in pred palačami bolgarskega, grškega in ruskega poslanika. Posebno navdušene ovacije so bile pred bolgarskim poslaništvom. Bolgarski poslanik Tošev se je s solzami v očeh zahvaljeval za prirejene mu ovacije. O polnoči se je zbrala pred kolodvorom tisočglava množica, da sprejme priglašene češke zdravnike. Takisto po noči je prišla tudi ruska ekspedicija „Rudečega Križa“, ki šteje 400 oseb.

Včeraj so pripeljali semkaj več kakor tisoč ranjencev. Ko so ranjenci izvedeli o zavzetju Skoplja, so z množico vred, ki jih je prišla pozdravljat, izražali svoje veliko veselje nad tolikim vspehom.

Včeraj dopoldne je bila v saborski cerkvi zahvalna služba božja, ki jo je celebriral metropolit. Navzoči so bili vsi ministri, princ Pavel ter poslanika Bolgarske in Grške. Po službi božji je bila pa velikanska skupščina na trgu pred spomenikom kneza Mihajla. Shodu je prisostvovala tisočglava množica in razni dostojanstveniki, med temi tudi belgrajski župan Ljuba Davidovič.

Zvečer istega dne so začeli prihajati v Belgrad transporti ranjencev. — Včerajšnji dan je bilo v Belgrad pripeljanih nad 2000 ranjencev. Poslopji vojne akademije in gimnazije sta izpremenjeni v bolnišnici.

Slovenski zdravniki v Belgradu.

Belgrad, dne 28. oktobra: Sinoči so prišli tu sem slovenski zdravniki: dr. Šlajmer, dr. Oražen, dr. Krajec in dr. Premrov. Na kolodvoru so bili navdušeno prejeti. Sprejel jih je dr. Subotič, ki je izrazil svoje veselje, da tudi Slovenci z dejanji hočejo dokazati svoje simpatije junakom, ki so prelili kri za svobodo. Slovenski zdravniki odpotujejo takoj v Niš.

Solze radosti.

Iz Trsta se poroča z dne 28. oktobra: Včeraj je neki znan tržaški Hrvat čital „Edinost“ na oglu ulic Anastasio in Belvedere. Ko je čital, se mu je približala gruča Črnogorcev. Videč, s kako pozornostjo čita, in začuvši, da se je v hrvaškem jeziku obrnil do blizu stoječega mu druga, so ga prosili, naj jim pove, kako se razvijajo reči na Balkanu. Prečital jim je cele odstavke iz poročil o dogodkih na bojišču. Ko so čuli o krasnem napredovanju in o sijajnih zmagah Srbov, Črnogorcev in Bolgarov, so se jim zarosile oči in začeli so plakati na glas. Te solze veselja iz očes teh priprostih trpinov, ki si morajo v muki služiti grenkega kruha, te solze govore glasneje, nego bi mogla povedati beseda, kako čutijo tudi ta srca, da je prišel veliki dan: glasnik nove dobe, odrešenja dan!

Črnogorci na potu v domovino.

V soboto, dne 26. oktobra, je prišlo v Trst 78 Črnogorcev, ki so bili zaposleni v Nemčiji kot delavci. Čim so ti sinovi kršne Črnegore doznali, da je njihova domovina v vojni, so se takoj podali na pot. Ker so v Trst dospeli brez sredstev, jim je slovanski odbor preskrbel prenočišča ter tudi dal sredstva za nadaljevanje potovanja v domovino. Odpotovali so v nedeljo, ob 5. uri popoldne s parnikom „Petka.“ Ob odhodu so številni na pomolu zbrani Jugoslovani živahno pozdravljali Črnogorce, ki so se med popevanjem narodnih pesmi poslavljali od svojih tržaških bratov.

Poraz avstrijske diplomacije.

Roko v roki s sedanjim porazom Turčije gre poraz Avstrije, sicer samo poraz njene diplomacije, toda na zunaj pomenja to poraz cele države. „Slovenec“ od dne 28. t. m. prinaša iz peresa svojega dunajskega sotrudnika F. tozadevno zanimiv članek, iz katerega posnemamo:

„Skupna vojska balkanskih držav je avstrijske diplomate hudo poparila. Pred očmi jim vstajajo stari grehi, povzročeni po ljubezni do ohole Turčije. Ti grehi se že maščujejo in se bodo še huje maščevali. Avstrijski diplomati so si svesti, da so obbili balkanske krščanske države, ne da bi s pomočjo Turčije na Balkanu kaj pridobili. Vedo tudi, da si krščanske države ne bodo pustile odvzeti s krvjo pridobljenih postojank, ravno tako čutijo, da je balkanski trg izgubljen.

Najbolj peče pa te kroge zavest, da ne morejo niti misliti na vojsko, da bi s silo pridobili svoj stari vpliv na Balkanu, kolikor so ga imeli, kajti vsak dan mobilizacije stane Avstrijo 6,000.000 K — a denarja pa ni; tudi drugih potrebščin ni zadosti, in konec vsega premišljevanja je bil, da opuste vsako misel na vojsko.

V tej misli je avstro-ogrske vladne kroge potrdila tudi vest in jih menda prav hudo razočarala, da v Berolinu veje jako hladna sapa. Nemci so baje uvideli, kako pogubna je avstrijska zunanja politika in so dali Dunaju vedeti, da ne mignejo ne mezinca, ako bi hotela Avstrija res misliti na vojsko, bodisi na Balkanu, bodisi proti Rusiji.

Vedno bolj se vsiljuje dunajskim diplomatom prepričanje, da bo Turčija danes ali jutri morala likvidirati in da pri tem Avstrija ne bo prav nič odnesla.

Že kolportirajo izrek nekega višjega generala, da so napočili za Avstrijo tako resni dnevi, kakor jih ni bilo od turškega obleganja Dunaja leta 1683: Obstanek Avstrije ali nje propad!

Zadnje vesti.

Prizren pred padcem.

Belgrad, dne 29. oktobra: Za danes se pričakuje zavzetja Prizrena po 3. srbski armadi. Prizren pade brez boja, ker ga je zapustila turška posadka. Dognano je tudi, da ima trdnjava Bitolj (Monastir) le slabo posadko in da se pomikajo turške čete iz Soluna proti Seresu.

Veles padel.

Iz Belgrada se dne 29. t. m. oficijelno poroča: Srbska armada je zavzela Veles (Köprülü). Vjetih je 7000 Turkov.

Štip padel.

Listi poročajo, da je združena srbsko-bolgarska armada že zavzela Štip (Ištip) v Stari Srbiji, vshodno od Velesa.

S črnogorskega bojišča.

Rjeka, dne 29. oktobra: General Božović poroča iz Plevlja, da se je vršila tam dva dni ljuta bitka. Na sto in sto Arnavtov in Turkov leži mrtvih pred mestom. General Vukotič poroča, da so črnogorske predstraže obkolile Peč.

Raznoterosti.

Državni zbor.

V državni zbornici se je v torkovi seji nadaljevala budgetna debata, katera tudi danes brez zanimanja teče dalje. Včeraj je govoril med drugimi grof Stürgkh, ki se je bavil z zunanjo politiko. Zatrjeval je, da je Avstrija miroljubna, da pa princip ohranitve miru za vsako ceno ne more biti princip velesile. Stürgkhov govor je bil sestavljen v ministrskem svetu, ki je trajal 12 ur.

Po redni seji zbornice se je vršila včeraj zvečer izredna, v kateri so bili izvoljeni delegatje. Izmed Slovencev so: za Štajersko: dr. Korošec; dr. Šusteršič in Fon.

Iz poštne službe. Aspirantinja Gabrijela Kusternigg je imenovana za poštno oficijantinjo za Prevalje. — Poštni pristav Karol Očko v Beljaku je prestavljen na lastno prošnjo v Judenburg.

Iz sodne službe. Pravni praktikanti dr. Ferdinand Prinzig, dr. Ulrik Neubauer, Anton Potočnik, dr. Alfred Liebisch in dr. Viljem Rasch so imenovani sodnim avskultantom v področju graškega deželnega nadsodišča.

Iz južne železnice. Podravnatelj obratnega nadzorstva v Trstu, inženir Albert Fraiße, je stopil v pokoj. — Zdravnik dr. Franc Schuster v Rogatcu je imenovan za provizoričnega železniškega zdravnika za progo Grobelno—Rogatec.

Smrtna kosa. Dne 28. t. m. je umrl v Mariboru znani veleindustrijec, pivovarnar Anton Götz v 54. letu svoje starosti. Zadela ga je kap. Pogreb bo jutri ob 4. uri popoldne.

Novi kolinski nadškof. Za naslednika umrlega kardinala in nadškofa Fischerja v Kolinu na Nemškem je izvoljen dosedanji škof v Münstru, dr. Feliks pl. Hartmann.

Poslanec vitez Pogačnik pri cesarju v avdijenci. Cesar je sprejel dne 28. t. m. podpredsednika zbornice, poslanca viteza Pogačnika, v avdijenci in se pri njem informiral o delovanju v zbornici in v brambnem odseku. Cesar je vitezu Pogačniku na njegovem delovanju kot predsedniku brambnega odseka izrazil zopet svoje posebno zadovoljstvo.

III. slovenski protialkoholni kongres, ob enem desetletnica protialkoholnega gibanja na Slovenskem bo v nedeljo, dne 17. novembra v Ljubljani. Kongres priredita vzajemno protialkoholna zveza Sveta vojska in Društvo zdravnikov na Kranjskem s pomočjo drugih strokovnjakov in veščakov. Društvo zdravnikov na Kranjskem — na čelu mu dr. Demeter vitez Bleiweis-Trsteniški — se je zadnji čas začelo posebno zanimati za alkoholno vprašanje je je izvolilo iz svoje srede poseben odsek zato. Na tem kongresu bo društvo prvič nastopilo v tem smislu. Predavali bodo štirje zdravniki. Zborovanje bo v veliki dvorani hotela „Uniona“ in se bo pričelo ob 9. uri predpoldne ter bodo trajala predavanja cel dan. Proti večeru bo zborovanje za ženstvo posebej. Na Kranjskem je zanimanje za ta protialkoholni kongres precej veliko in se obeta obilna udeležba. Povabljene in zastopane bodo vse oblasti. Deželni odbor bo pozval vsa županstva, naj se kongresa udeleže, deželni šolski svet, je upati, da bo dovolil učiteljem prost dan. Želeti je, da bi se tudi izvenkranjski Slovenci, pri katerih je do sedaj našlo to gibanje razmeroma malo odziva, udeležili tega kongresa v kar največjem številu ter naj bi bili ta kongres in ta desetletnica povod in prilika, da bi se to gibanje po vseh slovenskih deželah enakomerno razvilo in vnelo. Podrobni program prihodnjič.

Lep pregleden zemljevid o Balkanu je založil kartografični zavod G. Freytag na Dunaju. Komad stane 1 K 20 vin., po pošti 10 vinarjev več. Naroči se lahko v vsaki trgovini knjig, ali pa naravnost pri omenjeni tvrdki G. Freytag & Berndt, Dunaj, VII., Schottenfeldgasse 62. Ta zemljevid nam kaže balkansko ozemlje južno od Donave do Aten, del Male Azije z Egejskimi otoki, Dardanele, Carigrad in otok Kreto. Zemljevid je prav pregleden in ga priporočamo našim čitateljem, ki zasledujejo dogodke na Balkanu.

Štajersko.

Maribor. (Požar.) V noči dne 27. t. m. je nastal ogenj v hlevu in v gospodarskem poslopju Jožefa Vezjaka v koroškem predmestju. Zgorelo je veliko sena in slame, kakor tudi drugih gospodarskih predmetov. Škoda znaša 10.000 K, ki je pa krita z zavarovalnino. Tudi sosednja poslopja so bila v veliki nevarnosti. Vzrok požara je neznan.

Maribor. (Slovensko gledališče.) Dne 3. nov. ob ½8. uri zvečer se bo vprizorila na našem odru izvirna igra „Mati“, drama v treh dejanjih, katero je spisal Franc Ks. Meško. Sveži duh domoljubja in goreče rodoljubje prevevata to delo našega domačega pisatelja Fr. Ks. Meško. Mati vzgojuje svojega sina v narodnem duhu, a sin izgubi v tujini ljubezen do svoje domovine in rodne grude. Vsled tega ga ne mara izvoljenka, kar ima žalostne posledice za seboj, kajti sin pride v ječo in vrnivši se iz ječe pa umre v naročju svoje matere, ki je vsled razburjenja in žalosti že sama obolela na smrt. Ta igra vzpodbuja vsako Slovenko k devizi: „Slovenka sem — Slovenka hočem ostati“, in narodnega mladeniča spominja na znani stih: „Črna zemlja naj pogrezne tega, kdor odpada.“ Zatorej pridite vsi k tej predstavi in pripeljite s seboj tudi svoje hčere in sinove, katerim bodi ta igra vzgled domo- in rodoljuja.

Studenci pri Mariboru. Pri popravilu vodnjaka pri hiši Lembaška cesta 13 bi se bila v pondeljek dne 28. t. m. kmalu zgodila velika nesreča. Med vlaganjem cevi je opazil neki delavec, da je zemlja rahla in se nagiblje. Hitro zapustijo delavci vodnjak, ki se je takoj za njimi sesul. Če bi delavci ne bili tako hitri, bi jih bilo podsulo.

Sv. Jakob v Slov. goricah. Pretečeni teden v petek popoldne je hotel posestniški sin Jan. Kraner v Spodnjem Jakobskem dolu iti na hlev po klajo za živino. Pri tem se mu je pa lestvica prevrgla in je padel na škedenj ter si strl levo roko. Še le četrti dan je poslal oče sina v bolnišnico, ker so bolečine postajale vedno večje.

Sv. Jurij v Slov. goricah. Mladenke Dekliške zveze pridno žrtvujejo svoje prve dvekronske prispevke „Slovenski Straži.“ Zopet moramo pohvalno omeniti Jež Heleno. Le vrlo naprej, mladenke. Saj darujete v najboljše namene.

Brežice. Minuli teden so skušale naše napredne dame tudi tukaj vprizoriti cvetlični dan za liberalno dijaštvo. Ravno tako jih je krščanska ljubezen ljubljanskih liberalcev toliko ganila, da agitirajo za balkanski „Rudeči Križ.“ Vse to je stvar liberalcev samih, zato bi jih pa tudi prosili, naj zanaprej naše somišljenike s takimi rečmi puste v miru. Tem bolj priporočamo vsem našim somišljenikom, naj podpirajo naše avstrijsko društvo „Rudečega Križa“, ki skrbi za pravično razdelitev podpor.

Sv. Jurij ob južni železnici. V soboto, dne 26. oktobra, ob pol 7. uri zvečer, je tukaj bilo plat zvona. Raznesla se je novica, da gori v hlevu gospoda Černovšeka v trgu. Prišedši na lice mesta, so res našli govejski hlev poln dima in tudi plamen je sikal svozi eno okence na plano. K sreči so ogenj udušili, živina se je ohranila. Ogenj je nastal vsled neprevidnosti. — Strašna je bila ena noč pretečenega tedna v Razkožah nad trgom. Prosjak Muškatevc, po domače Trinajšek, se je do noči mudil v trgu in tudi nekaj pijače popil. V mraku se je vračal domov, pa je v hosti zašel. Na strmini pa je še v temi izgubil berglje. Tako je bil obsojen celo noč, ko je neprestano deževalo, zunaj ostati. Kričal je celo noč na pomoč, a malokdo ga je čul, kdor ga je pa čul, ga je bilo strah, ter si ni upal blizu, ker ni vedel, kaj to vpitje pomeni. Še le drugo jutro so ga poiskali in vsega premočenega naložili na voz in ga pripeljali prestrašeni ženi v naročje.

Veržej. Dan 27. oktobra nam ostane nepozabljiv. Ob najkrasnejšem vremenu so prevzvišeni knezoškof slovesno blagoslovili tukajšnji salezijanski zavod. Že prejšnji dan je bilo v trgu in okolici vse živahno, pripravljali so se slavoloki, opletale kapelice itd. Že na postaji Bučečovci so ondotni prebivalci napravili lep slavolok. Posebno ganljiv je bil pozdrav v Stari-Novi vasi, kjer so se vaščani prišli zahvalit za velikodušna darila, ki so se na povelje knezoškofovo nabrala po škofiji za ponesrečence vsled lanskega požara. V trgu samem, ki je bil z zastavami okrašen, je pod slavolokom ob Marijinem kipu čakala Prevzvišenega duhovščina, strelci, požarne brambe iz Banovec, Grlave, Bunčan, šolski otroci in velika množica ljudstva. Med slovesnim zvonjenjem in pokanjem topičev so Prevzvišeni stopili iz voza ter jih je pozdravil najprej domači gospod župnik, potem župan Martin Ostrc v imenu občine in kot stotnik v imenu trške garde, gospod nadući-

telj Ferd. Šprager, v imenu mladine pa učenec Anton Kapun in učenka Amalija Ostrc, ki je Prevzvišenemu izročila krasen šopek cvetlic. Nato je dolga procesija spremila Prevzvišenega v župno cerkev, kjer so bile litanije in potem je zopet procesija spremljala knezoškofa do zavoda. Pred glavnim vhodom sta Prevzvišenega prisrčno pozdravila in ogovorila prof. Kovačič, predsednik družbe „Marijanišče“, ki je eidala stavbo, in gvn. novega zavoda, dr. Avr. Guadagnini. Prevzvišeni so na vsak govor spregovorili zelo prijazne in vspodbudne besede. Kmalu potem se je zmračilo, na nebu se je prikazala bleda luna, iz stolpnih lin je zadonelo ubrano zvonjenje, topiči so zagromeli, pred zavodom so pevci pod vodstvom g. nadučitelja Špragerja zapeli podoknico, za katero so se Prevzvišeni iskreno zahvalili; kvišku proti nebu so švigale rakete, bil je veličasten večer, vredna priprava na veliki dan. V nedeljo je že pri zgodnjih mašah bila cerkev skoraj natlačeno polna. Opravilo se je ta dan v župni cerkvi 14 svetih maš. Kmalu po sedmi uri so začele od vseh krajev prihajati neštete množice ljudstva. Toliko ljudstva še trg Veržej gotovo nikdar ni videl, kakor ta slovesni dan. Kmalu po osmi uri se je začelo blagoslavljanje zavoda po onem obredu, ki je predpisan za šolske stavbe. Po končanem blagoslovu se je med slovesnim zvonjenjem in pokanjem topičev pomikala veličastna procesija proti cerkvi, kjer so prevzvišeni knezoškof imeli slovesno sv. mašo. Potem so stopili na prižnico in na podlagi izreka sv. Pavla iz nedeljskega berila: „Bratje! zanašam se na Gospoda Jezusa, da, kateri je začel v vas delo, ga bo tudi dokončal“ — v izbranih besedah obravnavali dvojno vprašanje: 1. Kaj pričakujejo salezijanci od vas, 2. kaj pričakujete vi od salezijancev. Oni pričakujejo, da se jim pripravi primeren dom, pričakujejo molitev, ljubezen, spoštovanje. Ljudstvo pa pričakuje od njih dobro vzgojo moške mladine, skrb za zveličanje duš, opravljanje določenih sv. maš za ustanovitelje in dobrotnike ter lep vzgled. Velepomenljiv je dan otvoritve tega zavoda, izvršila se je v evharističnem letu in ravno tisti dan, ko so sedanji naš nadpastir pred 23 leti sprejeli v Solnogradu škofovsko posvečenje. Po pridigi je bilo darovanje okoli altarja, katerega so se udeležili prevzvišeni knezoškof sami in darovali zavodu 350 K kot darilo in ustanovnino. Po darovanju se je zapela zahvalna pesem in slovesnost je bila končana. Popoldne so po večernicah Prevzvišeni obiskali domačega g. župnika in hišo Puščenjakovo, ki je položila temelj temu zavodu. Ondi se je Prevzvišenemu poklonil ženski odbor Marijanišča, ki je tudi veliko pripomogel, da se je moglo delo izvršiti. Predsednica tega odbora, Alojzija Panič, je Prevzvišenega kratko pozdravila. Preveč je potekel čas in Prevzvišeni so nas morali zapustiti, pa veselimo se že naprej, ker so nam obljubili, da pridejo spomladi še blagoslavljat kapelo v zavodu, ki se še zdaj zida in bo posvečena Materi dobrega sveta. — Bil je to res dan, ki nam ga je Gospod dal, marsikatera solza radosti je potekla, marsikdo, ki se je trudil pri zavodu in žrtvoval, je rekel: danes je vse pozabljeno in poplačano. Da zopet dočakamo tak slovesen dan čistega veselja, naj blaga srca in pridne roke po svojih močeh pripomagajo, da se še postavi kapela Materi božji in priredi vse drugo za gospodarsko šolo, kateri je zavod namenjen. Poleg veselja mučijo vodstvo težke skrbi, odkod vzeti sredstev, da se zavod zadostno uredi. — Prevzvišenemu nadpastirju smo pa iz dna srca hvaležni, da so tako slovesno pokazali svojo naklonjenost do zavoda, ki naj bo vir sreče in blagoslova za Mursko polje in celo škofijo.

Vsi, ki ste skrbni možje in očetje!

Ali hočete vsaj 10 vinarjev na teden žrtvovati za svojo oziroma za prihodnost svojih otrok?

Potem pišite „Slov Straži“ v Ljubljani po knjižico g. župnika Haaserja o ljudskem zavarovanju, ki se vsakomur dopošlje popolnoma zastonj.

Na prodaj je nova krasna vila z vrtom, ležeča ob okrajni cesti, blizu kolodvora. Ob enem se lahko kupi gospodarsko poslopje, travniki, njive. Cena se izve pri lastnici **Tereziji Voh v Žalcu.**

Inseriranje v »Straži« je ceno, ker hočemo iti na roko slovenskemu trgovstvu in obrtništvu zato poslužite se ugodne prilike.

Hotel Trabesinger v Celovcu

Velikovška cesta št. 5

se priporoča potnikom, ki prinočujejo v Celovcu. — Tukaj najdejo lepe in snažne sobe; izborna kuhinja, zajamčeno pristna in dobra vina. Za zabavo služi kegljišče. — Po leti sediš na senčnatem vrtu.

Veliko dvorišče za vozove in tri hlevi za konje. — V tem hotelu najdete vsak dan prijetno slovensko družbo. Velike dvorane za shode in veselice. Na kolodvoru pričakuje gostov domači omnibus.

Lojzka in Pepca Leon.

Kupim vsako množino **vinskih drož, polžev, suhih gob, orehov** kakor tudi **žito vsake vrste** po **najvišjih** cenah

Jožef Perko, Lajteršperg

p. Pesniški dvor. 220

Janez Koler krojač v Radgoni

Dolga ulica 106 blizu mestne svetovalnice, se priporoča preč. duhovščini in slav. občinstvu za obilen obisk.

Cene nizke! — Postrežba točna!

Delo solidno in vestno!

Deček,

15 let star, z dobrimi spričevali želi vstopiti kot mizarski učenec h kakemu slovenskemu mizarskemu mojstru. — Več upravništvo „Straže“.

Novost! Nove Novost!

DEŽNE PLAŠČE

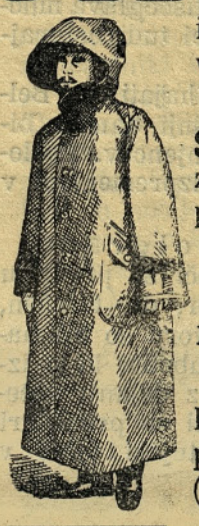

iz popolnoma nepremočljivega lodna velblodje dlake, srednje in temnosive, kakor tudi črne barve,

s kapuco in rokavi

zelo praktične in priporočljive za popotnike, izdeluje po ceni in dobro

iznajditelj in izdelovalec

JOSIP MACUH,

Modna trgovina za gospode

MARIBOR, Stolna ulica 5.

Pri naročilu zadostuje navedba dolžine, prsne širine in barve. Cene so zmerne (od K 20·— naprej) in se ravnajo po velikosti in kvaliteti. 204

Franc Pleteršek

Maribor, Koroška cesta 10.

Zaloga pohištva

Bogata zaloga poliranega, medlo poliranega pohištva iz trdega in mehkega lesa za spalnice, obednice, za kuhinjsko pohištvo, zaloga divanov, podstavk, žimnic, stolov in ogledal, otročjih postelj iz železa po zelo nizkih cenah. 83

A. Vihar & N. Novak

Koroška ceste 53 Maribor Heugasse 2 in 4

se priporočata v izdelovanje vseh v to stroko spadajočih mizarskih del, kakor: za stavbe hiš, pohištvo za stanovanja, šole, cerkve, prodajalne in pisarne; izdeljujeta portale in prevzameta vsakovrstna popravila. — Strogo solidna, najcenejša in hitra postrežba.

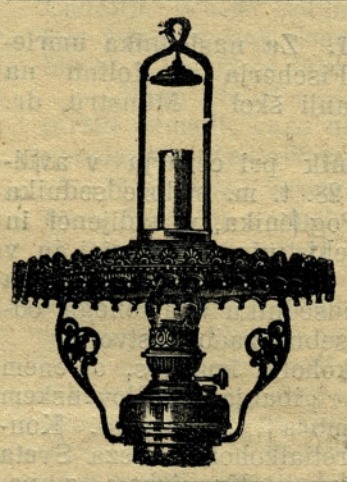

Edina štajerska narodna steklarska trgovina

Na debelo! Na drobno!

Franc Strupi, Celje

Graška cesta

priporoča po najnižjih cenah svojo bogato zalogo steklene in porcelanaste posode, svetilk, ogledal, vsakovrstnih šip in okvirjev za podobe.

Prevzetje vseh steklavskih del pri cerkvah in priv. stavbah. Najsolidnejša in točna postrežba.

LJUDSKA HRANILNICA in POSOJILNICA V CELJU

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v lastni hiši (Hotel „Pri belem volu“) v Celju, Graška cesta 9, I. nadstr.

obrestuje

Hranilne vloge po $4^1/_2$% brez odbitka rentnega davka. Sprejema hranilne knjižnice drugih zavodov kot vloge, ne da bi se obrestovanje prekinilo. Daje vložnikom na dom brezplačno hranilne nabiralnike. Sprejema po sejnem sklepu vloge na tekoči račun in jih obrestuje od dne vložitve do dne dviga.

uraduje

vsak torek in petek dopoldne. Prošnje se sprejemajo in pojasnila dajejo vsak dan, izvzemši praznike, dopoldne od 8. do 12. ter od 3. do 6. ure pop. Za vplačila po pošti se dajejo zastonj poštno-hranilnične položnice št. 92465. Telefon ima št. 8. Za brzojave zadostuje naslov: Ljudska posojilnica Celje.

posojuje

na zemljišča po 5% do $5^1/_2$%, z amortizacijo ali brez nje, na zastavo vrednostnih listin in na osebni kredit pod ugodnimi pogoji. Konvertuje vknjižene dolgove pri drugih zavodih in izterjuje svojim članom njih terjatve. Prošnje in listine za vknjižbo dela brezplačno, stranka plača le kolke.

Založnik in izdajatelj: Konzorcij „Straža“. Odgovorni urednik: Lav. Kemperle. Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru.

Narodnoobrambni Vestnik

Občni zbor ‚Slovenske Straže‘ in ‚Slovenske krščanskosocialne zveze‘.

V nedeljo, 13. oktobra, je, da proslavi Slomškov spomin, zboroval v Mariboru občni zbor naše narodnoobrambne »Slovenske Straže«, z njo skupaj pa je zborovala njena mati »Slovenska krščanskosocialna zveza«. V par urah se je razvilo pred nami ogromno dela stotin in stotin požrtvovalnih delavcev, dela, pred katerim mora imeti respekt tudi nasprotnik. Naša organizacija je ta dan pokazala, da je njeno narodnoobrambno delo edino praktično in trajne vrednosti, pokazala je, kako dviga slovensko ljudstvo do večje zavednosti in izobrazbe. Ob zvestem skupnem delu matere »Slovenske krščanskosocialne zveze« in njene hčerke »Slovenske Straže« so nam zagotovljeni tudi nadaljnji uspehi.

Na skupščini je bilo navzočih nad 200 delegatov z vseh slovenskih zemelj.

Predsednik državni in deželni poslanec prof. Jarc otvori občni zbor in konstatira sklepčnost. Pozdravlja vse udeležnike, ki so iz vseh krajev slovenske domovine v tako obilnem številu prihiteli, da slišijo, kaj je »Slovenska Straža« storila v preteklem letu in da se pomenijo o nadaljnem narodno-obrambnem delu. Lansko leto je zborovala »Slovenska Straža« v Celovcu, letos, v Slomškovem letu, pa je sklicalo vodstvo glavni zbor v Maribor, kjer je deloval, umrl in kjer leži v grobu naš nepozabni apostol Anton Martin Slomšek.

Pozdrav Štajercev.

Dr. Jos. Leskovar pozdravlja vse navzoče v imenu mariborske podružnice »Slovenske Straže« in v imenu štajerskih Slovencev. Izreka zahvalo, da se letos vrši skupščina v Mariboru. Zbrani so vsi stanovi, te združuje ena misel, kako naprej se braniti proti divjim napadom sovražnikov. Tla, na katerih se vrši občni zbor, so zgodovinska tla. V Mariboru je ognjišče slovenskega literarnega delovanja. V Mariboru je deloval Anton Martin Slomšek, kateremu se je zahvaliti, da je Spodnja Štajerska ostala slovenska. Naš namen mora biti, da navdamo vse ljudstvo s Slomškovim duhom. Prepričan sem, da bo Slomškov duh med nami in da bo Slomšek izprosil od Najvišjega blagoslov našemu delovanju. (Burno odobravanje.)

Predsednik Jarc se zahvali za pozdrav. Nato predlaga, naj bi se vršila skupna debata o predsedstvenem, blagajniškem in tajniškem poročilu, kar se sprejme brez ugovora.

PREDSEDSTVENO POROČILO.

Predsednik državni in deželni poslanec Jarc poroča:

Na lanskem občnem zboru je zaključilo predsedstvo svoje poročilo s pozivom slovenskemu ljudstvu, naj zbira vojščake in orožje. Danes lahko poudarjamo z zadovoljstvom, da ta klic kljub težkim gospodarskim krizam, v katerih se nahajamo, ni ostal glas vpijočega v puščavi. Slovensko ljudstvo je pomnožilo armado vojščakov, ki hočejo v boj za brate, ki so bili doslej zapuščeni. Vedno globlje prodira v vse sloje našega ljudstva zavest, da mora vsak Slovenec vse, kar trpé naši bratje in sestre na meji krivic in nasilja, občutiti, kakor da ga boli rana na lastnem telesu. Zlasti se slovenska mladina — in to poudarjam s posebnim veseljem — zbira v vedno večjem številu pod zastavo »Slovenske Straže«, in kmečki fant in kmečka dekle, delavec in delavka sta postala naša najmarljivejša borivca in osramotila marsikaterega inteligenta, ki še gleda naše delo postrani.

Slovensko ljudstvo je v preteklem letu še v večji meri kakor prvo leto dokazalo svojo požrtvovalnost, ki se kaže najbolj v številkah, o katerih bo poročal naš blagajnik. Ker so naši dohodki stalno napredovali, je bilo »Straži« mogoče, na vseh poljih nadaljevati započeto delo. V ospredju je bila tudi v pretečenem letu povzdiga ljudske izobrazbe. Analfabet in človek, ki sploh nima duševnih potreb, sta prva, ki vtoneta v tuji povodnji. V tej zavesti smo storili vse, kar smo mogli, da širimo pravo izobrazbo med ljudstvom v obmejnih krajih. Za knjižnice smo izdali **2000 K 94 vin.** Njih število se je pomnožilo za 12, tako da »Slovenska Straža« danes vzdržuje 92 knjižnic, večina jih je na Koroškem, nekaj na Štajerskem — zlasti tudi v industrialnih krajih Gornje Štajerske — in na Kočevskem. Pozabili pa tudi nismo svojih bratov na Beneškem in preko Mure. S časopisjem smo preskrbeli 576 slovenskih hiš — 250 več kakor lani — in izdali v ta namen **3420 K 25 vin.** — 1757 K več kakor lani. Sad tega dela je že očividen. S slovenskim časopisjem se je začelo — kakor posnemamo iz došlih poročil in nenadoma nastalega zanimanja — novo narodno življenje celó po krajih, o katerih smo mislili, da so za Slovenstvo za vselej izgubljeni. Podpor izobraževalnim društvom, za gledališke odre in domove na meji smo izdali **4507 K 79 vin.**, sicer manj kakor lani, čemur pa je vzrok to, da se je zlasti prvo leto izplačalo več najnujnejših podpor. Podpirali smo tudi delo naših Orlov za mejo, uverjeni, da se nam ne bo več treba bati za mejo, ako dosežemo vsaj od daleč idealni cilj smotrene orlovske organizacije ob celi meji. Kolikor Orlov ob meji, toliko neustrašenih stražnikov! Vsi stroški za ljudsko izobrazbo v širšem smislu so znašali torej okrog 10.000 kron, za naše skromne razmere dosti velika, pa še bolj plodonosno naložena svota!

Lep napredek smemo tudi zapisati na šolskem polju. Otroških vrtcev vzdržujemo troje: Sv. Križ pri Trstu, Velenje in Devin (z večjo podporo). V kratkem se pa otvorijo še otroški vrtci v Podgori in Ločniku pri Gorici, v Šoštanju in dvoje ali troje njih tik Trsta. Stroškov za otroške vrtce je bilo **5089 K 25 vin.** Našim narodnim nasprotnikom so v šolske namene na razpolago ogromne svote. Tekmovati ž njimi v korupciji, ki jo širijo takorekoč s kupovanjem otrok in staršev, ne moremo in ne maramo! Pač pa smo smatrali za svojo dolžnost, vršiti karitativno delo za slovenske otroke ubogih slovenskih staršev. Zato smo prispevali za šolarske potrebščine mnogim obmejnim šolam deloma v denarju, deloma šolskih knjig, za šolarske kuhinje, za božičnice in Miklavževe večere in dvema občinama dovolili brezobrestno posojilo za šolske stavbe. Vsi sem spadajoči izdatki so znašali **7798 K 74 vin.** V tej svoti je pa všteta tudi še svota, ki smo jo izdali, da omogočimo na Koroškem otvoritev dveh gospodinjskih šol. »Slovensko Stražo« čaka v tem oziru v bodočnosti delo, ki je za ohra-

Vsak Slovenec, vsaka Slovenka naj kupi takoj več srečk „Slov. Straže“.

Srečka samo 1 K! — Žrebanje že 18. novembra!

Vrednost vseh dobitkov je 20.000 K. Vseh dobitkov je 1554.

Kaj je prvi dobitek?

Prvi glavni dobitek v vrednosti 5000 K:

Kompletna fina oprava za tri sobe in kuhinjo, obstoječa iz spalne oprave, jedilnice, salonske garniture, glasovirja in kuhinjske oprave, ali

5—6 1/2 HP. bencin-motor, mlatilnica z dvakratnim čiščenjem, slamoreznica.

Kaj je drugi dobitek?

Drugi glavni dobitek v vrednosti 1000 K:

1 glasovir ali 1 vagon sortiranih umetnih gnoji ali 1 garnitura za košnjo (stroj za košnjo, stroj za obračanje, brana).

Kaj sta tretji in četrti dobitek?

Tretji in četrti glavni dobitek v vrednosti po 500 K:

Oprava za spalno sobo za dve osebi ali 1 gepelj z mlatilnico ali 1 stroj za košnjo.

Ostali dobitki:

so vredni 13.000 K, in sicer:

Deset dobitkov v vrednosti po 100 K. Štirideset dobitkov v vrednosti po 50 K. Sto dobitkov v vrednosti po 20 K. Dvesto dobitkov v vrednosti po 10 K. 1200 dobitkov v vrednosti po 5 K.

Ena srečka samo eno krono!

Kjer srečk „Slov. Straže“ ne dobite v prodajalnah, pišite po srečke na naslov: Pisarna „Slov. Straže“ v Ljubljani.

Nagovorite tudi sosede in naročite več srečk skupaj!

nitev Slovenstva največjega pomena. Vzgojimo iz slovenskih deklet vrle slovenske gospodinje in brez strahu bomo lahko zrli naprej. Zavedajoč se važnosti te akcije, bom stavil in utemeljil danes še poseben predlog. — Najtrdnejše delo za naš narodni napredek je smotreno delo za povzdigo našega kmečkega gospodarstva. Kar se je doslej doseglo pri nas in drugod v tem oziru, moramo največ pripisati razvoju zadružništva. Da vzgoji zavedne voditelje naših zadrug in z vzgojnim vplivom zadružne misli utrdi tudi narodno misel, je omogočila »Slovenska Straža« s svojo podporo četvero koroškim mladeničem obisk »Zadružne šole« v Ljubljani. Podpora v ta namen bo odslej stalna točka med izdatki »Slovenske Straže«. Revnih srednješolcev iz obmejnih krajev tudi nismo pozabili! Poleg večjih podpor »Dijaškemu domu« v Celovcu, ki je prejel od nas **1500 K**, in »Učiteljskemu domu« v Celovcu — podpora **200 K** — smo podpirali dva koroška gimnazijca v Ljubljani. Tudi več obmejnih akademikov je bilo deležnih naše pomoči. Vse dijaške podpore so znesle **1628 K 26 vin.** Priznavam, da je bilo doslej še premalo, kar smo storili za organizacijo delavstva po tujih industrialnih krajih in za varstvo izseljencev. So pa to naloge, ki se jim »Slovenska Straža« ne bo mogla in ne smela izogniti, ampak treba bo zanje žrtvovati, kar bo sploh mogoče.

V svojem programu ima »Straža« zlasti tudi študiranje meje. Pretečeno leto smo proučili natančneje polovico Kočevskega in razmere med ogrskimi Slovenci. Začeto delo se bo nadaljevalo od leta do leta.

Svota vseh podpor je znesla **25.768 K 23 vin.**, za 6587 K 21 vin. več kakor lani. Odpade pa od te svote na Štajersko **7129 K 36 vin.**, na Koroško **10.253 K 44 vin.**, na Primorsko **6024 K 59 vin.**, na Kranjsko **948 K 60 vin.**, na druge dežele **619 K 24 vin.** in na splošne podpore **793 K.** Od svojega početka do danes je izdala »Slovenska Straža« podpor v narodno-obrambene namene: 54.091 K 53 vin.

Glede poslovanja predsedstva pri razdeljevanju podpor je treba poudariti, da je za rešitev vsake prošnje odločilna izjava dotičnega pokrajinskega pododbora. Tako je v delovanju »Straže« združena avtonomija s centralizmom.

Pri prodaji in nakupovanju slovenske zemljiške posesti smo posredovali, kolikor je bilo mogoče. Žal, da so vsled splošne denarne krize tudi razmere pri hipotečnni kupčiji kritične in da vsled tega za marsikateri lep kos naše zemlje ni bilo mogoče dobiti pripravnega kupca.

Za izvršitev sklepov lanskega občnega zbora za varstvo domačije smo izvedli pripravljalne korake in nameravamo izdati o tem poljuden spis s slikami. Slavnost narodnih noš, nameravana za letošnje poletje, se je za sedaj odložila, ker se je preložil tabor jugoslovanske mladine na poznejši čas.

Troje ciljev si mora po mnenju predsedstva staviti »Straža« za bližnjo bodočnost. Govori in piše se mnogo o problemu malega naroda z ozirom na zadnje ljudsko štetje. Izseljevanja iz agrarnega ozemlja v industrialno ne bomo ustavili. Poizkušati kaj takega, bi bila utopija. To je pojav, ki se kaže kakor pri nas tudi pri velikih narodih. V velikem delu Češke, ki je pretežno agrarnega značaja, pada od štetja do štetja število prebivalstva, ravno tako tudi v nemških alpskih deželah. S temi razmerami in s tem razvojem nam je treba računati kot danim in zato zastaviti vse sile, da ljudstvo, ki se izseljuje, ne odpade kot trhla veja. Brigali smo se doslej premalo za našo narodno diaspozo v gornještajerskih industrialnih krajih. V Gradcu je temelj organizaciji naših ljudij položen, naše delo nas bo vodilo sedaj dalje k drugim zapuščenim bratom in sestram. Na tej poti pa se bo pokazalo brez dvoma eno: da bo težko ohraniti tistega, ki je odšel z doma brez zavesti, da je zvezan s svojim ljudstvom in navezan na svojo domačijo. Skrb za šoli odraslo mladino ob meji je zato naša druga velika naloga. Organizacija fantov in deklet ob vsej meji bo podlaga bodočemu delu. Tretje, česar ne smemo pozabiti in za kar dela »Südmarka« ravno sedaj s polnim parom, je skrb za obrtni naraščaj, za slovenske vajence, pomočnike in mojstre po obmejnih krajih. »Straža« je že doslej storila v tem oziru marsikaj, a sistematično delo se še ni začelo.

Konečno še beseda nasprotnikom! Njih kritike se ne bojimo in jo lahko prenesemo! Kdor ima oči in sploh hoče gledati, lahko vidi, kaj je storila »Slovenska Straža« v prvih dveh letih! V očeh naših nasprotnikov bo seveda vse naše delo strankarsko — klerikalno. To nas ne moti. Vemo dobro, da bi bilo slabo znamenje za nas, ko bi od ljudi, ki mečejo nune iz svojih šol, zidanih z denarjem vseh Slovencev, želi priznanje in pohvalo. »Slovenska Straža« ne bo bobnala v svet vseh podrobnosti o svojem delu in o svojih načrtih. Kajti to bi se reklo razkrivati neprimerno močnejšemu sovražniku svoje še slabotne postojanke! Tiho in vztrajno pojdemo dalje po poti, ki jo izpoznavamo za pravo. V Slomškovem spominu so se združili letos vsi, kar jih je med Slovenci dobromislečih, vanje oprta bo tudi »Slovenska Straža« vršila svoje ljudsko delo v zmislu načel Slomškovih!

TAJNIKOVO POROČILO.

Tajnik Ivan Štefe je podal naslednje poročilo: Predsedstveno poročilo Vam je podalo vpogled v raznovrstno delo, ki smo je vršili preteklo leto v »Slovenski Straži«. Zapisnik »Slovenske Straže« o sejah njenega odbora, bi bil s predsedstvenim poročilom v glavnih potezah večinoma izčrpan, stotin in stotin podrobnosti, ki spadajo v poglavja, katera je omenjalo predsedstveno poročilo, pa tu ne bom navajal, ker marsikje, kjer je »Slovenska Straža« s 1000 kronami izvršila uspešno delo, bi lahko bogatejši nasprotnik to delo pokvaril z 10.000 ali več kronami. Vsakemu članu so zapisniki na vpogled, vse podružnice se lahko na ta način pouče tudi o vseh podrobnostih. Poudarjam, da je previdno delo »Slovenske Straže« nas vodilo na vseh poljih do najlepših uspehov, za kar imajo nemalo zaslugo pokrajinski odbori: štajerski, koroški, primorski pododbor, v katerih sede najodličnejši Vaši zaupniki, po katerih nasvetih je »Slovenska Straža« vedno reševala došle vloge.

Kakor ste razvideli iz predsedstvenega poročila, zastavlja »Slovenska Straža« svoje delo večinoma tam, kjer neha s svojim delom šola. »Slovenska Straža« je tako izpopolnila veliko vrzel v naši narodni organizaciji. S tem, da je »Slovenska Straža« krepka opora izobraževalnemu in gospodarskemu organizatoričnemu delu ob mejah tudi preko slovenskih mej, izvršuje svoje načelo: da našega narodnega sovražnika nikdar ne bomo premagali z denarjem, ampak s tem, da dvignemo skrite zaklade duha vsega našega naroda, da dvignemo našemu narodu izobrazbo in njegovo gospodarsko moč. Mislim, da je delo za rešitev rojakov v tujini nekoliko več vredno kot pa n. pr. tekma za kako sokolsko prvenstvo. Kako visoko pojmuje naše liberalno časopisje vrednost pravega narodnoobrambnega dela, priča dejstvo, da je to časopisje enega sokolskega tekmovalca letos bolj slavilo, da je imelo zanj več prostora kot pa za Antona Martina Slomška, ki je rešil tisoče in tisoče Slovencev. Če kedaj, se je pri proslavi Antona Martina Slomška videla malenkostnost naših nasprotnikov. »Slovenski Straži« pa ostanejo vodilo Slomškove besede: »Povzdigujte Slovencem bistre glave, naj bodo vrli sini Slave!« Anton Martin Slomšek je začrtal »Slovenski Straži« pot z besedami: »Le bistrimo si glave, ne dremajmo zaspani, drugim narodom prodani.« Tako bodo najboljši, neprodiren ščit v našem narodnem boju: gospodarska moč, izobraženost, poštenost in zavednost narodova in tako bode proti vsem naklepom »Schulvereina« in »Südmarke« odgovarjal narod z besedami Antona Martina Slomška: **»Z denarjem se poštenja ne kupi!«**

S tega stališča smo delali tudi v preteklem, drugem letu obstoja »Slovenske Straže«, v katerem je imelo načelstvo 22 sej, glavni odbor se je pa sešel v Ljubljani petkrat.

Obširne naloge so te seje naložile naši društveni pisarni, v kateri imamo enega knjigovodjo, ki rešuje obenem tudi došlo pošto, enega pomožnega uradnika, eno pomožno uradnico ter enega slugo. Izdatek na plačah se je od lani na letos znižal. Poudarjam, da je dosedanji napredek »Slovenske Straže« bil mogoč le s pisarno, kajti brez take pisarne bi bila rešitev, vpisovanje vsak dan naraščajoče dnevne pošte, red v različnih zalogah, ki so v oskrbi »Slovenske Straže«, rešitev najrazličnejših naročil in beleženje, kar »Slovenska Straža« sprejme in izda, nemogoče, četudi večina odbornikov po svojih uradnih urah vsak dan popolnoma brezplačno dela za »Slovensko Stražo«. Pisarna se je zadnji čas tako uredila — mnogo zaslug ima za to tudi deželni oficijal g. Šelko, ki je stavil svoje moči brezplačno na razpolago, za kar mu bodi tu izrečena srčna zahvala — da je pisarna kos tudi veliki akciji, naši loteriji, tako da za to loterijo ni bilo treba nič pomnožiti osobja. Sedaj naj se pa pogleda ob takih prilikah v druge narodnoobrambne pisarne, ki imajo naravnost ogromne pisarne. »Schulverein« je imel takrat, ko je beležil 10.000 pisarniških številk, osem uradnikov, danes obsega pisarna njegova celo poslopje in nad 50 uradnikov. Če hočemo napredovati, nam je pisarna prva potreba. Poglejmo samo »Družbo sv. Cirila in Metoda«, ki samo za enega potovalnega učitelja izda 4000 K, kolikor nas naša pisarna komaj skupaj velja. Če je bila ob velikem delu kaka pritožba, bomo v bodoče skušali doseči rekord-pisarno brez pritožb. Zdi se mi, da moramo odpraviti kuverte s firmo »Slovenske Straže«.

Pisarna je prejela v preteklem letu 2321 pisem, razposlala je 13.498 pošiljatev.

V loterijski zadevi je prejela pisarna 416 pisem, odposlala je pa 1434 odpošiljatev, promet je torej bil 17.669 točk.

Imeli smo zvezo z Jugoslovansko Strokovno Zvezo, z Rafaelovo družbo, in pri tem delu smo opazili, kako nujno potrebno bi bilo, če bi iz teh društev in iz »Slovenske Straže« napravili centralno pisarno, ki bi bila na razpolago tudi vsem našim pokrajinskim »Slovenskim krščansko-socialnim zvezam«. Tako bi bil mogoč točen pregled, mogoča rešitev iniciativnih predlogov raznih odborov, taka pisarna bi bila v korist našim ljudem v tujini in tako tudi domovini, tako bi posegli tudi v žalostne amerikanske razmere, kjer se širi svobodomiselno gibanje in kamor se naše delo tudi mora obrniti, ako se hočemo obvarovati svobodomiselne kuge iz Amerike.

Središče dela je sedaj loterija. Izdanih je doslej 40.000 srečk (od teh na Štajersko 7000, Primorsko 2000, Koroško 3500, ostalo je vzela Kranjska). **Upamo, da v prihodnjih dneh do 18. novembra vsak somišljenik in vsaka somišljenica stori med svojimi krogi svojo agitačno dolžnost, da oddamo vsaj še enkrat toliko srečk!** Vsak godovnik, vsaka godovnica naj za godovna darila dobiva samo srečke »Slovenske Straže«!

Omeniti mi je tudi, da je pisarna po navodilih odbora izvrševala vso agitacijo za »Slovensko Stražo« po časopisju, in ta agitacija, kakor ste videli iz naših časopisov, ni bila majhna. Iskrena hvala vsem tistim časopisom, ki so nam bili na razpolago, naj bodo tudi nadalje naše najuspešnejše orožje. »Slovenska Straža« je izdajala »Narodnoobrambni Vestnik«, ki je mnogo pripomogel, da je prodrla misel »Slovenske Straže« v najširše sloje.

S pomočjo časopisja je bilo tudi mogoče, da se je »Slovenski Straži« sijajno posrečila Slomškova proslava, ki je dvignila nanovo zavest tisočem in tisočem Slovencem. Če bi »Slovenska Straža« letos ne napravila drugega, kakor da je s posebno izdajo svojega »Narodnoobrambnega Vestnika« opozorila vse Slovence na 50-letnico smrti slovenskega apostola Antona Martina Slomška in združila ljudstvo in mladino v proslavi njegovih naukov, je storila veliko narodno-izobraževalno delo. »Slovenska Straža« je ob tej priliki založila tudi stvari, potrebne za proslavo, razposlala je slavnostne govore, načrte slavnosti, založila je prekrasne Slomškove razglednice, posebno velik uspeh pa je imela s Slomškovimi podobicami za šolsko mladino, katerih je razdeljenih med šolsko mladino 30.000 izvodov in še vedno prihajajo nova naročila. S Slomškovo proslavo je »Slovenska Straža« najbolj podčrtala svoj program.

Z veseljem morem poročati, **da zanimanje za »Slovensko Stražo« ne pada, kakor so nekateri pričakovali, ampak narašča.** Na Kranjskem se je ustanovilo v preteklem poslovnem letu šest novih podružnic, na Štajerskem dve novi podružnici, na Koroškem dve novi, na Goriškem nobena nova, na Tržaškem nobena nova in v Istri nobena nova podružnica.

Podružnic imajo: Kranjska: 109 podružnic, 16 ustanovnih, 75 10kronskih, 5267 rednih in 1529 podpornih članov. — Štajerska: 54 podružnic, 5 ustanovnih, 43 10kronskih, 2435 rednih in 678 podpornih članov. — Koroška: 15 podružnic, 3 ustanovne, 7 10kronskih, 672 rednih, 214 podpornih članov. — Goriška: 16 podružnic, 2 ustanovna, 9 10kronskih, 648 rednih, 189 podpornih članov. — Tržaška: 5 podružnic, 1 ustanovnega, 2 10kronska, 312 rednih in 54 podpornih članov. — Istra: 2 podružnici in 68 rednih članov. — Imamo tedaj 211 podružnic; podružnice štejejo 27 ustanovnih, 126 10kronskih, 9402 redna in 2664 podpornih članov; skupaj 12.229 članov (lani 10.354).

K temu bi bilo prišteti člane onih podružnic, ki niso poslale izkaza. Letos ima poleg tega centrala 70 ustanovnikov (lani 66), tako da je **letos skupno število članov 12.299.**

Če vpoštevamo, da smo imeli letos na vsej črti občinske volitve, ki so našim ljudem naložile velike stroške, in če vpoštevamo splošno draginjo, smo lahko veseli, da smo kljub temu napredovali. Krepko voljo imamo delati dalje. Ogromno je še naše polje, kjer lahko napredujemo, pričeli smo komaj in **že smo v drugem letu dosegli toliko dohodkov, kakor jih je imela »Družba sv. Cirila in Metoda« šele po 18. letu svojega obstanka.** Če vpoštevamo pri tem, da naši somišljeniki vzdržujejo ob meji ogromno zavodov, ki so prave naše narodno obmejne trdnjave, če vpoštevamo našo narodno obrambo, ki se vrši v goriškem »Šolskem Domu«, goriškem »Slovenskem sirotišču«, v koroških šolskih društvih, v skrbi za dijaštvo in v naših izobraževalnih društvih, če omenjam najglavnejšo našo narodnoobrambno trdnjavo »Družbo sv. Mohorja« — če vpoštevamo vse to ogromno ljudsko delo, tedaj stojimo v narodnoobrambnem delu ogromno pred našimi liberalnimi nasprotniki, in v zavesti tega dela skoro nikdar ne reagiramo na njihove vsakdanje psovke. Le to vprašam nasprotnike: Ali ni pomembnejši vinar našega kmeta in delavca za narodnoobrambne namene, kakor pa 1000 kron, katere daruje »za narod« kak liberalen napuhnež zvečer ob vinu v gostilni, dočim je prej cel dan ljudstvo odiral? Ali je s tem povrnjeno narodu ono, kar mu je vzel? Koliko takih narodnjakov se na Slovenskem narodno šopiri, dočim narod preganjajo z njegove grude!

Mi pa, tovariši in tovarišice, premišljujmo, kaj in kako storiti, da se naša »Slovenska Straža« osorej zopet še bolj okrepi. Kaj je treba storiti?

1 **Naše podružnice naj imajo vsak mesec seje, nastavijo naj zaupnike ali zaupnice v vsaki vasi, ki naj pazijo posebno na to, katera prodajalna še nima ali noče imeti našega blaga. Agitatorji naj o tem ljudstvo primerno pouče.**

2. **Ko pridejo Mohorjeve knjige, naj vsak dá poverjeniku dar za »Slovensko Stražo«, čim več, tem bolje. Najboljše bi bilo, da bi ob tej priliki mnogo članov Mohorjeve družbe darovalo po 50 vinarjev — tam, kjer bo vsaj 25 takih članov, se lahko ustanovi iz teh članov podružnica »Slovenske Straže«,** ki bi letno udnino pobirala skupno s članarino za Mohorjevo družbo. **Možje in fantje — pol litra vina ali liter vsak na leto manj, pa tistih 50 vinarjev ali kronico »Slovenski Straži«, pa bodete imeli zavest, da ste storili nekaj za rešitev svoje domovine! Dekleta, nekoliko manj lišpa — pa bo v vsaki župniji cvetela podružnica »Slovenske Straže«! Če se čč. gg. poverjeniki Mohorjeve družbe in naši zavedni somišljeniki in somišljenice po tem navodilu žrtvujejo — naraste lahko število članov »Slovenske Straže« v enem letu vsaj na 40.000,** če ne več. **Naj vsi poverjeniki Družbe sv. Mohorja in vsi mi na ta način počastimo spomin ustanovitelja Družbe sv. Mohorja Antona Martina Slomška!**

3. Ob tej priliki **naj tudi vsa naša županstva in vsi naši gospodarski zavodi** izroče darove za »Slovensko Stražo«. Naša županstva in druge naše pisarne in posamezniki naj **redno rabijo narodni kolek »Slovenske Straže«!**

4. **Vsi posnemajmo tisti štajerski ubogi ženici, ki sta se v svojih oporokah spomnili »Slovenske Straže«! Vsak izmed nas naj v svoji oporoki misli na »Slovensko Stražo«, ker tako bo tudi po smrti njegovo delo imelo trajen uspeh.** Slava blagopokojnemu Josipu vitezu Gorupu in blagopokojnemu kanoniku Jakobu Bohincu! Ta dva plemenita moža, ki sta umrla v preteklem letu, sta se v svojih oporokah spomnila »Slovenske Straže«, prvi s 1000 K, iz oporoke drugega gospoda smo pa dobili 356 K 70 vin. Slava njujinem spominu!

5. **»Slovenska Straža« izda knjižico »Miklavžev večer in Silvestrov večer v društvih«.** Povsod prirejajte take večere — povsod dobite nekaj Miklavževih in novoletnih darov »Slovenski Straži«.

6. **Nabiralnike »Slovenske Straže«,** katerih je sedaj zunaj 283, nekoliko **živahnejše rabite.** Pri vsaki priliki naj stopi kdo okoli gostov z nabiralnikom. Posebno ob porokah, krstih itd. naj naši ljudje proslave ta dogodek z darovi »Slovenske Straže«. Nabiralnikov imamo še v zalogi 111. Hitro jih razdelite po domovini!

7. **Posebno važno je zavarovanje za doživetje, za slučaj smrti, za doto itd. Pišite vedno pisarni »Slovenske Straže« po nasvete. Tako dobite dobre, poštene zavarovalnice, »Slovenska Straža« pa dobi tiste odstotke, ki jih sicer brez koristi vzamejo agentje.** Tu lahko dobimo velike vsote za »Slovensko Stražo«. **Občujte ob takih prilikah samo s »Slovensko Stražo«!**

6. **Naša večja omizja, tarokisti, pisarne** itd. nabirajte v posameznih mestih do 100 kron. Za vsakih 100 kron dobi omizje, oziroma pisarna umetniško častno diplomo.

7. **Vsako leto prilože naši listi položnice »Slovenske Straže« — izpolnite vse položnice in jih odpošljite!**

Kar bo »Slovenska Straža« dobila od naroda, dala bo vse domovini!

Treba je zastaviti vse naše moči za napredek »Slovenske Straže«, **kajti vsa znamenja naših domačih in tujih nasprotnikov kažejo, da če bi »Slovenske Straže« ne bilo, bi jo bilo treba ustanoviti.** Pojdimo v prihodnjem letu za »Slovensko Stražo« z veseljem na delo, kajti Slomšek sam pravi: Kar se z veseljem, s celim srcem prične, se tudi lahko in srečno dovrši. Z delom in žrtvami »Slovenski Straži« se lahko prepričamo, da ni lepšega, kot služiti domovini!

Po poročilu tajnika, ki je bilo soglasno sprejeto, je pozval predsednik navzoče, da počaste spomin umrlih dobrotnikov »Slovenske Straže« s tem, da se dvignejo s sedežev. Ves zbor se je dvignil in tako častil spomin domoljubnih pokojnikov.

POROČILO BLAGAJNIKA.

Blagajnik Anton Volta je poročal:

Slavna skupščina! Splošna draginja, slaba letina, razne vremenske in druge nezgode, ki so obiskale lani in letos našo domovino, so nas upravičeno navdajale s strahom, da bodo dohodki »Slovenske Straže« letos padli. Ali ta strah je bil prazen. Slovensko ljudstvo, čeprav po večini ubogo, je že od nekdaj znano kot zelo radodarno, in priskočilo je tudi v preteklem poslovnem letu našim obmejnim bratom z obilnim darom na pomoč. Sporočiti Vam imam veselo vest, da so se letos dohodki »Slovenske Straže« znatno pomnožili. Dosegli smo lepo svoto **61.337 K 26 vin.** proti lanskim 55.503 K 31 vin. Ako še vpoštevamo dejstvo, da je bilo med lanskimi dohodki nad 12.000 K ustanovnine, katere je letos samo 900 K, se moramo naravnost čuditi, da je letošnji prirastek tako velik.

Kako se je pa nabral ta denar?

V prvi vrsti moramo omeniti naše podružnice, ki so poslale 12.190 K 69 vin. prispevkov. Seveda bi se ta svota še zelo povišala, ako bi prišteli vse zneske, katere so poslale za razno društveno blago. Nekaj podružnic sicer ni poslalo nič prispevkov, vendar pa moramo na splošno podružnice pohvaliti, da so izvršile, kolikor je bilo v njih moči, svojo dolžnost. Ako razdelimo omenjeno svoto po deželah, vidimo, da so prispevale kranjske podružnice 5182 K 25 vin., štajerske 4484 K 72 vin., koroške 1078 K 99 vin., primorske 1444 K 73 vin.

Glavni vir dohodkov »Slovenske Straže« so in morajo biti podružnice. Zavedati bi se morale, da je v njihovih rokah napredovanje in nazadovanje »Slovenske Straže« in s tem tudi usoda obmejnih bratov. Zato pa kličemo vsem podružnicam, posebno pa tistim, ki se pretečeno leto niso odzvale: Skušajte izravnati prihodnje leto z obilimi prispevki to, kar ste pretečeno leto zamudile. Nabirajte nove člane in ne odnehajte preje, dokler ne bo nobene slovenske hiše brez člana »Slovenske Straže«.

Ustanovniki so preteklo leto pristopili štirje, ki so vplačali 550 K. Zadnji obroki ustanovnikov prejšnega leta so znašali 350 K, tako, da smo letos prejeli 900 K ustanovnine. Skupno štejemo sedaj 70 ustanovnikov, lepo število, pri katerem pa ne smemo ostati. Zato prosimo vse premožnejše slovenske kroge, da se spominjajo ubogih bratov na meji in pristopijo kot ustanovniki »Slovenske Straže«.

Darov se je nabralo 9048 K 99 vin., in sicer je prispevala Kranjska 4607 K 44 vin., Štajerska 2786 K 21 vin., Koroška 923 K 59 vin., Primorska 558 K 66 vin., drugi kraji 173 K 09 vin.

Zapuščin je prejela »Slov. Straža« v preteklem letu 1356 K 70 vin. Slava tem vrlim rodoljubom, ki so se še zadnji hip spomnili trpečih bratov ob meji. Naj bi temu lepemu vzgledu sledilo še obilo rodoljubnih src.

Posebno pohvalo pa zaslužijo naši vrli Mohorjani in čč. gg. poverjeniki. Zbrali so v pretečenem letu 3830 K 54 vin. Ako računamo, da je daroval vsak Mohorjan povprečno po 10 vinarjev, dobimo, da se je v pretečenem letu odzvalo naši prošnji nad 38 tisoč, t. j. skoro polovico Mohorjanov. Srčno prosimo čč. gg. poverjenike, naj tudi letos blagovolijo zastaviti vse svoje moči, da se bo omenjena svota v prihodnjem letu še znatno zvišala.

Članarine iz tistih krajev, kjer še ni podružnic, smo prejeli 219 K, dohodkov iz nabiralnikov je bilo 1142 K 13 vin., dohodki predavanj 738 K 88 vin., Slomškov sklad za uboge obmejne dijake znaša do danes 250 K, nabiralnikov je bilo plačanih za 200 K, obresti od naloženega denarja znašajo 153 K 85 vin.

Kaj pa društveno blago? Papirja smo prodali pretečeno leto za 5430 K 26 vin., kolkov za 1380 K 48 vin., razglednic za 3718 K 38 vin., računskih listkov za 179 K 45 vin., slik za 661 K 78 vin., raznega blaga za 765 K 10 vin. Skupno se je prodalo društvenega blaga za 12.135 K 45 vin. Društveno blago bi lahko neslo »Slovenski Straži« še dosti večje dohodke, ako bi se seveda bolj rabilo. Širite tedaj to blago. Posebno naj se splošno vpelje raba narodnega kolka — pa društvenih razglednic.

Provizije od raznega blaga, ki se prodaja v korist »Slovenske Straže«, od zavarovanja in drugega smo dobili 8644 K 41 vin., in sicer od vžigalic, cikorije, drož, mila, sveč, zavarovanja, tkanin, čistila »Sava« in turških srečk. Iz te velike vsote vidimo, koliko se lahko nabere za »Slovensko Stražo«, ne da bi posameznik kaj čutil na svojem žepu. Zato pa kupujte le tisto blago, ki se prodaja v korist »Obmejnim Slovencem«, zavarujte se edino le po »Slovenski Straži«. Ako bomo vsi v tem oziru storili svojo dolžnost, se bo provizija ne samo podvojila, ampak potrojila.

Prehodnih dohodkov je bilo 2817 K 7 vin. Ako k tem dohodkom prištejemo še prebitek lanskega leta, ki je znašal 7709 K 55 vin., dobimo vsoto 61.337 K 26 vin.

Kaj pa izdatki?

Podpor se je izplačalo 25.768 K 23 v. Za tiskovine, okrožnice, listine podružnic itd. smo izdali 1674 K 95 vin., »Narodnoobrambni Vestnik« 903 K 45 vin., nabiralniki so stali 1800 K, za društveno blago smo izdali 4558 K 70 vin., in sicer za papir 1105 K 56 vin., za kolke 638 K 15 vin., za razglednice 2205 K 38 vin., za slike 609 K 61 vin. Inventarja se je nakupilo za 480 K. — Stroški predavanj so znašali 452 K 14 vin.

Uprava je stala: Pisarniške potrebščine 143 K, potni stroški 491 K 50 vin., stanarina 850 K, manipulacijski stroški poštne hranilnice 129 K 87 vin., poštnina 1270 K 95 vin., plače 4690 K.

Raznih stroškov je bilo še 2137 K 61 vin., prehodnih izdatkov pa 2510 K 70 vin. — Vseh izdatkov skupaj je bilo **47.861 K 10 vin.**

Društveno premoženje znaša: Prebitek pretečenega poslovnega leta 13.476 kron 16 vin., inventar 5044 K 94 vin., nabiralniki 1867 K 80 vin., zaloga papirja, razglednic, kolkov in drugega blaga 6472 kron 92 vin., dolžniki 1338 K 46 vin. — Skupaj tedaj 28.200 K 28 vin. Lani je znašalo društveno premoženje 24.401 K 52 v., letos se je tedaj zvišalo za 3798 K 76 vin.

Slavna skupščina!

To so številke, katere se Vam imel kot blagajnik podati. K svojemu poročilu nimam ničesar druzega dodati, kot edino le prošnjo, da nam tudi prihodnje leto ostanejo zvesti vsi dosedanji prijatelji »Slovenske Straže«, in da bi se njim pridružilo še veliko število drugih. Le tedaj, ako bodo vsi zavedni Slovenci in Slovenke storili svojo narodno dolžnost, bo mogla »Slovenska Straža« uspešno delovati v ogroženih krajih. Na krov tedaj vsi, ki ste edini v ljubezni do svojega materinega jezika in ki se zavedate, da je naša sveta dolžnost čuvati in ohraniti lepo našo domovino!

Končam z besedami, katere je izrekel na smrtni postelji naš slavni vladika Ant. Martin Slomšek:

»Ni treba, da živim, treba pa je, da izpolnim svoje dolžnosti!«

Sledimo vsi nauku Slomškovemu: »Pomagajmo pošteno in iz vseh moči k sreči domovine!«

K blagajnikovemu poročilu pripomni predsednik prof. Jarc, da pri teh dohodkih niso všteti dohodki efektne loterije. Za loterijo se bo svoječasno podal poseben račun.

POROČILO NADZORSTVA.

V imenu nadzorstva je poročal gosp. Ivan Kregar, da je nadzorstvo natančno pregledalo vse knjige in blagajno ter našlo vse v najlepšem redu. Zato predlaga načelstvu absolutorij.

DEBATA.

Predsednik Jarc otvori debato in dá besedo dr. Brejcu.

KOROŠKI SLOVENCI O NAŠEM DELU.

V imenu koroških Slovencev se je oglasil g. dr. Brejc, ki je izvajal:

Ker iz celega poročila izhaja, da je »Slovenska Straža« obračala na Koroško posebno veliko pozornost, zato smo ji Korošci dolžni iskreno zahvalo.

Korošci smo še vedno tega prepričanja, da se bo na koroških tleh odločil boj za obstanek slovenskega naroda. Nemški most do Adrije ni prazna, oratorična fraza; v njem se marveč izraža politični in gospodarski cilj Nemcev. Amerika je za Nemce izgubljena, zato se obračajo proti jugu. Iščejo ventila preko tistih dežel, ki leže med njimi in med morjem na jugu. To omenim radi tega, da razumemo, zakaj Nemci s tako vehemenco težijo proti jugu. Ta boj torej ni zgolj izrodek bolnega nemškonacionalnega šovinizma, marveč ima globlje vzroke in radi tega tudi ni prehoden. Zato je pametno in nujno potrebno, da obrača »Slovenska Straža« večji del svojih dohodkov in svojega dela na Koroško, na tista tla, kjer se bo odločila usoda slovenskega naroda.

Zadnje čase smo doživeli časnikarsko polemiko, če na Koroškem res nazadujemo, in kdo je kriv tega nazadovanja? Če koroški Slovenci nazadujejo, ni krivo, ker sem jaz prišel na Koroško in prinesel »klerikalizem« tja. Ta razvoj se je pričel, odkar imamo splošni ljudskošolski zakon; torej v času, ko Slovenske Ljudske Stranke še ni bilo nikjer, zlasti pa ne na Koroškem. Pač pa moramo reči, da družba sv. Cirila in Metoda ni storila svoje dolžnosti. To danes javno povem in sem pripravljen to svojo trditev povsodi zagovarjati. Koliko je Ciril Metodova družba storila za Koroško, kažejo številke. V roki imam družbin koledar za leto 1912. Iz bilance za leto 1909. posnemam, da je v tem letu družba izdala 174.000 kron, med tem za šentrupertsko šolo na Koroškem jedva celih 7000 kron! Poglejte tudi številke za leto 1912. V tem letu je družba izdala za šolstvo v Trstu 103.000 kron, na Goriškem 43.000 K, na Štajerskem 26.000 kron. na Koroškem 18.000 K, med temi je samo kakih 8000 K rednih izdatkov, drugo gre na račun nameravane nove šolske stavbe Vodičjivasi. Te številke govore o vnemi Ciril Metodove družbe za koroško narodno pozicijo! In potem liberalna baharija o uspehih v Trstu in na Goriškem, in tak hinavski jamer o nazadovanju na severni meji! Poglejte nasprotno »Slovensko Stražo«, ki, kakor kaže letni račun, daje skoraj polovico vseh podpor ravno na Koroško, ki je tega najbolj potrebna.

Tisti, ki tako slabo brani Koroško in Štajersko, nima pravice metati kamenja na druge. Nujno potrebna za Koroško je mladinska organizacija. Liberalci na tem polju niso nič napravili. Skrbeti je treba, da se preobrne sedanji šolski sistem. Družba sv. Cirila in Metoda ni nič storila v tem oziru. Šele mi smo pričeli ruvati in dosegli smo pri upravnem in državnem sodišču ugodne razsodbe. Ako bi se bilo tako pričelo v prejšnjih časih, ko nemški fanatizem še ni bil tako razpaljen, bi danes na Koroškem ne imeli javnih ljudskih šol manj, nego jih je bilo pred 40 leti.

Liberalci vidijo samo številke ljudskega štetja. Ker so se po teh Slovenci skrčili — ergo nazadujejo. Njim nasprotna stranka je doma na Kranjskem v večini — ergo je ta kriva nazadovanja — na Koroškem!

Pribijem, da je »Slovenska Straža« strankarska organizacija, kakor so liberalci proglasili družbo sv. Cirila in Metoda za svojo strankarsko organizacijo. Vse, kar »Slovenska Straža« stori, je delo Slovenske Ljudske Stranke. Edino le od Slovenske Ljudske Stranke je pričakovati spas slovenskega ljudstva. Sicer pa denar še ni vse. Denar sam ne bo rešil. Boj se bo odločil v tem, če smo mi v stanu predrugačiti sedanjo etično in moralično podlago našega ljudstva na Koroškem, podlago, ki je delo večstoletnega zgodovinskega razvoja, če bomo v stanu prenoviti tiste temelje, na katerih sedaj ljudstvo propada. Potem šele bomo rešili slovenski narod na Koroškem. V tem pogledu pa je nujno potrebna mladinska organizacija.

Priporočam tedaj »Slovenski Straži«, naj obrača svojo pozornost v prvi vrsti šolstvu, takoj za tem pa mladinski organizaciji.

Župnik Janez Kalan priporoča, naj bi »Slovenska Straža« ne samo z materijalnimi, ampak tudi z moralnimi sredstvi še bolj budila narodno zavest. Posvetila pa naj bi tudi vso pozornost največjemu sovražniku slovenskega naroda — alkoholu.

Dr. Ogrizek želi, naj bi »Slovenska Straža« tudi v bodoče vpoštevala želje graških Slovencev in jih po možnosti še bolj podpirala.

Predsednik »Zarje«, jurist Remec, pozdravlja občni zbor v imenu slovenskih katoliških narodnih akademikov in zagotavlja »Slovenski Straži« pomoč dijaštva.

VOLITEV ODBORA.

Na predlog urednika Kemperla se soglasno izvoli za bodoče leto sledeči

odbor:

Za Kranjsko: državni in deželni poslanec Ev. Jarc, profesor in kanonik dr. Svetina, profesor dr. V. Šarabon, tajnik Jugoslovanske Strokovne Zveze Vinko Zabukovec, stolni vikar Luka Smolnikar, Ant. Volta, Fran Jež, Fran Terseglav, urednik, Ivan Štefe, urednik.

Za Štajersko: šentiljski župan Franc Thaler, župnik Doberšek, profesor dr. Hohnjec, nadrevizor Vlad. Pušenjak, župnik Gomilšek, državni in deželni poslanec dr. Verstovšek.

Za Koroško: dr. L. Ehrlich, Fr. Smodej, dr. V. Rožič.

Za Goriško: državni poslanec Fon, Ciril Vuga, kurat v Podgori.

Za Tržaško: Anton Čok, kaplan pri Novem sv. Antonu v Trstu.

V nadozrstvo so bili izvoljeni: prelat Andrej Kalan, velepodjetnik Ivan Lončarič, dekan Anton Koblar, Ivan Kregar.

V razsodišče so bili izvoljeni: dr. V. Pegan, dr. Josip Dermastia, dr. Fran Dolšak.

IZPREMEMBA PRAVIL.

Na predlog predsednika Jarca se izpremene društvena pravila v toliko, da bosta odslej mesto enega dva podpredsednika, katerih eden mora bivati stalno v Ljubljani.

POTOVALNE UČITELJICE ZA GOSPODINJSTVO.

Predsednik Jarc predlaga: Občni zbor pooblasti predsedstvo, da nastavi potovalne učiteljice za gospodinjstvo, posebno na Koroškem. V svrho izobrazbe takih učiteljic naj se razpišejo štipendije.

Odveč bi bilo utemeljevati ta predlog. Jasno kot beli dan je, da uprav na Koroškem potrebujemo dobrih slovenskih gospodinj. Dokler nimamo teh, ne smemo pričakovati boljše bodočnosti za slovenski narod na Koroškem.

Predlog se sprejme z velikim odobravanjem.

Ker se nihče več ne oglasi k besedi, se predsednik zahvali navzočim, da so se v tako obilnem številu udeležili občnega zbora, z zanimanjem sledili posameznim poročilom in vztrajali do konca ter s pozivom, naj bi tudi v bodoče zastavili vse svoje moči v prid »Slovenske Straže«, zaključi zborovanje.

NAŠA IZOBRAŽEVALNA ORGANIZACIJA.

Nato so prišla na dnevni red poročila o naši izobraževalni organizaciji, ki se vrši v Slovenskih krščansko-socialnih zvezah.

Poročila je otvoril predsednik S. K. S. Z. državni in deželni poslanec dr. Jan. dr. Ev. Krek, ki je izvajal:

Veliko važnost in skrb je treba polagati našemu gospodinjstvu. Pridne, skrbne in varčne gospodinje so velikanskega pomena za boljšo bodočnost našega ljudstva. Takih gospodinj pa je treba vzgojiti. Zato predlagam, naj se po vseh naših izobraževalnih društvih ustanove gospodinjski odseki. Pisal sem o tem že v »Domači gospodinji«. Decembrova številka bo prinesla pravila za te odseke. Tudi naši obrtni organizaciji moramo posvetiti naše moči. Nikdar se ne more doseči, da bi bili obrtniki po deželi združeni v kakem društvu v mestu. Za obrtnike ni nič preskrbljenega. Pomoči, skupnega dela je treba tudi obrtnikom po malih krajih. Napredek v obrtni izobrazbi, pa tudi v komercionelnem vprašanju se bo pokazal le, če bo malo obrtništvo v masi umevalo svojo nalogo. To delo naj bi prevzela naša izobraževalna društva. Zato predlagam, naj se ustanove povsod tudi obrtni odseki. V teh naj bi se organizirali v prvi vrsti mojstri, pa tudi pomočniki in vajenci. Še ena stvar mi je pri srcu. Alkoholizem napreduje. To stoji. Posebno hudo napredovanje obstoji v tem, da se daje delavcem za malico žganje in sploh alkohol. Zato pa kličem: Zopet nazaj k mleku in hruševi vodi! V tem smislu je treba agitirati. Naj bi se pridobili člani naših organizacij za to, da se zavežejo, če bodo kje delali, da ne bodo vzeli za malico alkoholne pijače, in če so gospodarji, da ne bodo dali delavcem pijače za malico. Ob sedanjem času naj se pa **povsod pripravljajo po društvih predavanja o zvezi Slovencev s Hrvati.** Vprašanje te zveze mora sloneti na prepričanju, da mi po naravi in zgodovini spadamo skupaj s Hrvati. Zato treba vzgoje. Dalje naj bi se vršila predavanja o Balkanu. Naše ljudstvo mora biti o tem dobro poučeno in pripravljeno. **Izpremembe na zemljevidu se ne smejo izvršiti**

Vžigalice

v korist obmejnim Slovencem veljajo pri nakupu

enega zaboja z vsebino 5000 škatljic . . . . . K **52·—**
pet zabojev z vsebino 25.000 škatljic . . . . . „ **50·—**

pri glavni zalogi: **C. Menardi, Ljubljana.**

Tu se dobiva tudi najfinejše perilno

milo v korist obmejnim Slovencem.

Slovenci, Slovenke — v vseh prodajalnah odločno zahtevajte samo te vžigalice in to milo! *„Slovenska Straža.“*

brez nas. Izobraževalna organizacija je pa poklicana, poučiti ljudstvo, da v usodnem trenutku vé, kje ima mesto slovenski narod.

Sledila so nato poročila posameznih pokrajinskih Slov. kršč. socialnih zvez:

Kranjska.

Društev je v Zvezi 194 s približno 21.526 člani; društvenih ali javnih knjižnic, ki so članom na razpolago, je 178, ki vsebujejo okroglo 44.300 knjig; pevskih zborov je v Zvezi 98 s 1950 pevci in pevkami; tamburaških zborov je 46 s 546 tamburaši in tamburašinjami; gledaliških odsekov je 118, priredili so nad 600 predstav, pevski odseki pa nad 60 koncertov; »Čebelico« ima 62 društev; društvenih zastav je 48; dozidan je pa že 43. društveni dom; za skioptična predavanja pa se je nabavilo skioptikone že 11 društev. Predavanj je bilo okolu 3000.

V svoje okrilje smo sprejeli tudi Slovensko dijaško zvezo, ki ima svoje prostore sedaj v Ljudskem Domu z nami.

Kot centrala pa je vršila Zveza svojo nalogo tudi v tem letu v obširnem delokrogu. Za vsako dekanijo se je izvolil poročevalec, ki mu je bila skrb predvsem, da poživi društveno gibanje v odmenjeni mu dekaniji. Uspeh se je pokazal v tem, da se je ustanovilo 26 novih društev.

Po Veliki noči smo priredili štiridnevni socialni kurz za voditelje društev vse Slovenije. Odzvalo se jih je nad 60.

Po deželi se ni vršilo letos nič kulturno-poučnih tečajev v naši režiji, ker je iste prevzel deželni odbor kranjski. Mi smo pa pošiljali h kurzom le svoje govornike, da smo bili primerno zastopani.

Lanske jeseni se je priredil za režiserje dobro obiskani kurz, v centrali pa smo imeli celo zimo dramatično šolo, ki je vzgajala člane v zmislu dramatične umetnosti. Dramatični odsek Ljudski oder je priredil 32 predstav.

Naš načrt za prihodnje leto je zlasti organizacija žen in deklet, slovenskih mater in gospodinj, zato dbor S. K. S. Z. v Ljubljani p r e d l a g a: skupščina skleni:

Prihodnja skupščina S. K. S. Z. naj se vrši v C e l o v c u s celodnevnim programom, ki imej namen, urediti zlasti organizacijo našega slovenskega ženstva.

Ta predlog je bil soglasno sprejet.

Štajerska.

V S. K. S. Z. je sedaj včlanjenih **151** društev; ob lanskem občnem zboru je štela štajerska Zveza **133** društev, prirastka torej za **18** novih društev. Mladeniških zvez imamo **57**, dekliških pa **70**, torej skupno 127 zvez. Od lanskega občnega zbora se je osnovalo 11 mladeniških in 18 dekliških zvez. Orlovska organizacija na Štajerskem napreduje od dne do dne. S. K. S. Z. ima nad 15.000 članov.

Govorili so na raznih prireditvah S. K. S. Z., in sicer: dr. Hohnjec 60krat, dr. Korošec 32krat, Žebot 31krat, dr. Leskovar 14krat, dr. Medved devetkrat, Kemperle 12krat, dr. Kovačič štirikrat, dr. Lukman trikrat, dr. Verstovšek šestkrat, dr. Jerovšek enkrat, Zajc osemkrat, Gomilšek 10krat.

V pretečenem društvenem letu je bilo 5 odborovih sej in občni zbor v Braslovčah dne 23. junija t. l. S. K. S. Z. je priredila 11 podučnih tečajev, in sicer: v Škalah, v Novicerkvi, pri Sv. Križu tik Slatine, v Petrovčah, v Dramljah, pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju, v Galiciji, v Ormožu, v Šmarji pri Jelšah in na Oljski gori. — Na novo se je ustanovil Orel v Središču, na Teharjih, v Hočah, v Slivnici, v Makolah in v Galiciji; pripravlja se pa pri Sv. Lovrencu nad Mariborom, pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju, v Ljutomeru in v Št. Lenartu v Slovenskih goricah.

S. K. S. Z. je tudi pospeševala ustanovitev podružnic »Slovenske Straže« s tem, da je dajala navodila in pošiljala govornike na ustanovne shode.

C e n t r a l n a k n j i ž n i c a. Centralne knjižnice se je posluževalo 421 izposojevalcev, kateri so si izposodili 4880 knjig različne vsebine, ponajveč mladinskih knjižic. Centralna knjižnica je štela lanskega leta 6800 knjig; darovalo se ji je 400 knjig; nakupila se je 101 knjiga; šteje torej 7301 knjigo. Od teh se je poslalo v narodno ogrožene kraje 435 knjig. Ostane torej v centralni knjižnici še **6866** knjig.

S. K. S. Z. tudi veliko deluje v narodnoobrambnem smislu z razširjanjem slovenskih knjig in časnikov po narodno ogroženih krajih; samih časnikov razpošilja v te kraje okoli 500 iztisov.

Primorska.

S. K. S. Z. za Primorsko ima 92 društev, ki imajo povprečno po 50 članov. Društvo kot tako je priredilo po deželi do 50 predavanj. Vsako društvo ima svojo knjižnico. Tamburaških zborov bo kakih 5; orlovskih odsekov čez 30, Orlov čez 500. Predavanj je bilo do 300.

Koroška.

Pri S. K. S. Z. je včlanjenih 40 društev, društvenikov je 2000, vsako društvo ima malo knjižnico, razun tega je 70 mladinskih knjižnic, tamburaških odsekov je 7, predavanj 140, orlovskih odsekov 5, ženskih shodov 12, ženska socialna tečaja 2, socialni kurzi 3.

Vsa poročila so izkazala krasen napredek naše izobraževalne organizacije. **Slovenska krščansko-socialna zveza šteje skupno 477 društev, članov 43.126, predavanj je bilo v preteklem letu 3650.** Predsednik dr. Krek se je z zadovoljstvom ozrl na to delo in izrekel zahvalo vsem narodnim delavcem.

Pri slučajnostih so se čule mnoge iniciativne besede, katere bodo odbori gotovo upoštevali. Posebno živahno je bila izražena želja koroških Slovencev po centralni pisarni ter je predsednik dr. Krek izjavil v splošno zadovoljstvo, da so prvi koraki za centralno pisarno že storjeni.

Odbore izvolijo pokrajinske Slovenske krščansko-socialne zveze na svojih občnih zborih.

Za sklep kratek zgodovinsk spomin. Ko je mogočni perzijski kralj C i r pred bitko svoje vojake podučeval, kako se morajo ravnati, če hočejo zmagati, jim je dejal: »Vsak izmed vas naj ravna tako, kakor bi bilo vse le od njega odvisno, in naša zmaga bo gotova.«

BRZOJAVNI POZDRAVI.

Dunaj. Prevažnemu narodnoobrambnemu delu želi največjega uspeha Slovenska Dijaška Zveza.

Šmarje pri Jelšah. Procvitaj »Straža« naša, razširi se tako, da štajerskih podružnic še letos bode sto! — Župnik Gomilšek.

Velikovec. Žal zadržan se udeležiti letnega občnega zbora, pošiljam iskrene pozdrave. Dal ljubi Bog, da »Slovenska Straža« pridobi vedno več udov in dobrotnikov. — Župnik Treiber.

Maria Enzersdorf. Bog blagoslovi delovanje prevažne »Slovenske Straže«! Spominu velikega vladike Slomška slava! — Pukl.

Trst. Nepričakovano zadržan se udeležiti zborovanja pozdravljam zbor v imenu tržaških somišljenikov, želeč »Slovenski Straži« obilo uspehov in radodarnih podpornikov. — Čok.

Kupujte le vžigalice: V korist obmejnim Slovencem!

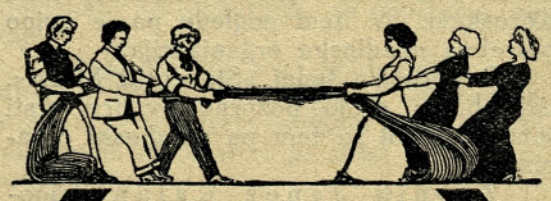

Najboljše in najnovejše sukno za moške in volneno za ženske obleke, kakor tudi perilo lastnega izdelka

razpošilja najceneje

R. Stermecki

v Celju št. 313

Vzorci in cenik čez 1000 stvari s slikami prosto.

Spominjajte se pri vseh prireditvah, pri vseh veselih in žalostnih dogodkih „Slovenske Straže“!

Ali imate že Slomškove razgledniče „Slovenske Straže“?

Kadar rabite kak gramofon ali gramofonske plošče, pišite na „Slovensko Stražo“ v Ljubljani. — „Slovenska Straža“ posreduje ceneje kot agentje, ki hodijo po deželi, in ste pri tem zagotovljeni, da dobite dobro blago.

Naslov za brzojave: Kmetska posojilnica — Ljubljana —

Žirokonto pri „Avstro-ogrski banki“ Telefon št. 185

Račun: pri avstr. pošt. hran. št. 28.406 pri ogr. poštni hran. št. 19.864

KMETSKA POSOJILNICA

ljubljanske okolice v Ljubljani

r. z. z n. z.

obrestuje hranilne vloge po

4½%

Stanje hranilnih vlog:

nad dvajset milijonov kron

Uprav. premoženje K 20,500.000

Rezervni zaklad nad

K 700.000

Popolnoma varno naložen denar!

Vsi moramo umreti

a ložje umre, kdor svojim dragim zapušča dragoceno dedščino v obliki zavarovalne police!

Zavarujte se za življenje

vi vsi, ki svoje drage resnično ljubite!

„Slovenska Straža“ preskrbi

vam najcenejše, najugodnejše zavarovanje pri največji in najmočnejši zavarovalnici na evropskem kontinentu na strogo solidni podlagi. Zahtevajte ponudbo in ne zavarujte se brez posredovanja „Slovenske Straže“!

Obogateti zamorete

če že na vsak način hočete, po posredovanju „Slovenske Straže“, ki vam pri največi slovanski banki, ki se peča s prodajo srečk na obroke, preskrbi vsako poljubno srečko pod najugodnejšimi plačilnimi pogoji! Ravno sedaj je dana prilika, že z vplačilom prvega obroka po 4 krone 75 vinarjev s turško srečko pri žrebanju dne 1. decembra t. l. zadeti

400.000 frankov

Pojasnila daje in naročila sprejema za „Slovensko Stražo“ **g. Valentin Urbančič, Ljubljana, Kongresni trg 19.**

Ljubljanska kreditna banka

Delniška glavnica K 8,000.000 **Ljubljana, Stritarjeva ulica št. 2** **Rezervni fond 800.000 kron**

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju in v poletnih mesecih agencija v Gradežu

Sprejema vloge na knjižice ter jih obrestuje od dne vloge po čistih **4½%**

Kupuje in prodaja srečke in vrednostne papirje vseh vrst po dnevnem kurzu

Na tekočem računu plača sedaj **5%** Pri 30 ali 60 dnevni odpovedi pa po dogovoru